

[Socialministeren]

revisionen af loven. For det er jo rigtigt, som det er blevet sagt, at vi havde en forventning om, at udvalgsarbejdet kunne være blevet færdigt til 1. december, men først er blevet det her 1. marts.

Det har noget at gøre med, at man også hen ad vejen har prøvet på at lave så godt et arbejde som muligt, hvor det jo ikke bare drejer sig om udlæggelsen af den sidste del af pensionerne, de såkaldte mellemste og højeste, men også har været inde at se på noget af revalideringsdelen.

Nu er udvalgsarbejdet færdigt, og det er rigtigt, at nu ligger der en rapport på bordet, som jeg tror der kan komme et godt lovforslag ud af. Nu må vi arbejde med det i sommer.

Det er begrundelsen for, at vi har måttet udsætte det, og det må vi så se at få forholdsvis hurtigt færdigt i udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

23) Første behandling af lovforslag nr. L 239:

Forslag til lov om folkeskolen.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 26/2 92).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Pernille Forchhammer (S):**

Dette lovforslag er jo et omfattende forslag, og jeg vil ikke gå i detaljer med de mange småændringer, der i forslaget lægges op til, men i stedet for koncentrere mig om Socialdemokra-

tiets overordnede politiske reaktion på lovforslaget. Så må vi i udvalget klarlægge rækkevidden af de politiske og administrative konsekvenser af resten.

Vi har haft store forventninger til dette lovforslag, for under de to tidligere debatter om fremtidens folkeskole her i Tinget har ministeren konstant erklæret sig enig med os i vores ønsker til en ny folkeskolereform og har lovet, at det kommende lovforslag ville imødekomme vores ønsker.

Hvis ministeren mener, at dette forslag imødekommer vores ønsker om f.eks. anden evaluering, bredere fagområder, international og teknologisk dimension og undervisning, så er jeg glad for, at lovforslaget kun er en prøveballon, og at vi får chancen igen til oktober med et nyt forslag udarbejdet på baggrund af forårets og sommerens drøftelser. For det er klart, at ministeren ikke har lyttet til de signaler, Socialdemokratiet er kommet med.

Når vi i Socialdemokratiet siger, at vi ønsker en anden intern evaluering, så mener vi en evaluering, der er en naturlig del af undervisningen, skaber dialog om undervisningen, sørger for at vurdere elevernes færdigheder bredere, så f.eks. fantasi, kreativitet, overblik og samarbejde også vurderes – en evaluering, der vejleder og udvikler den enkelte elev fra det udgangspunkt, eleven har, mod det fælles mål for undervisningen. Vi mener ikke vejledende opgaver og standpunktskarakterer.

Når vi ønsker en forenkling af prøverne, mener vi ikke indførelsen af vistnok 6 prøver i f.eks. tysk. Vi mener prøver, der giver eleven mulighed for at vise sine færdigheder i en sammenhæng og helhed. Hvordan struktureres en opgave? Hvordan løses den? Hvordan præsenteres den?

Eleverne er hele mennesker, som lever i en hel verden. Det skal skolen forstå at bruge i undervisningen, hvis eleverne skal have det fulde udbytte af undervisningen.

Når vi siger undervisningsdifferentiering, så mener vi ikke differentiering af eleverne i to undervisningsmål eller to niveauer, som det foreslås i lovforslaget. Vi mener, at lærerne skal blive bedre til at lave en undervisning med bredere og flere udfordringer i. Opgaver, der ikke kun kan løses på én måde, sådan at elevernes selvstændige kvalifikationer kan komme frem og blive brugt i undervisningen.

[Pernille Forchhammer]

Når vi siger, at en international dimension af undervisningen er nødvendig, så mener vi ikke kun en styrkelse af fremmedsprog, men vi mener, at også kendskab til f.eks. EF og FN er nødvendigt. Vi mener ikke, at den opgave vil kunne klares ved at putte et par ekstra obligatoriske emner ind eller ved at putte FN og EF ind i det beskårne historie- og samfundsfag.

Det er nødvendigt med en international dimension af hele undervisningen, og det savner vi noget om i bemærkningerne.

Når Socialdemokratiet siger, at vi mener, det er nødvendigt med dannelsen af nogle nye fagområder, er det, fordi fag- og emnetrængslen i folkeskolen er enorm. Vi mener, at en anden organisering af undervisningen kan give nogle bedre sammenhænge end i dag og kan være rationaliserende i forhold til tidsforbruget i dag.

Ministerens løsning er, at vi åbner for, at de skoler, som gerne vil denne undervisning, får lov til det. Men hvis den fulde gevinst af de brede fagområder skal hentes, så mener vi, det er nødvendigt med en landsdækkende definition på de nye fag og deres mål. Ellers forsvinder folkeskolens fælles grundlag, og det ønsker ministeren jo heller ikke.

Ministeren foreslår, at ordet alsidig udgår af formålet, og at skolens undervisning og dagligliv ikke længere skal bygge på åndsfrihed og demokrati. Samtidig foreslås det, at de mindste elever ikke skal være repræsenteret i skolebestyrelser ved små skoler.

Det er en uheldig indskrænkning af folkeskolens demokrati. Socialdemokratiet betragter skolens demokratiske opgave som noget helt centralt, og vi mener tværtimod, at området trænger til en styrkelse bl.a. gennem stemmeret til elever og medarbejdere i skolebestyrelser og en udbygning af en dialog om den daglige undervisning. Skolen uddanner ikke blot til arbejdsmarkedet, men også til fritids- og familielivet og til livet som aktiv borger i et demokrati.

Jeg har forsøgt i hovedtræk at redegøre for de forskelle, der er mellem ministerens forslag og Socialdemokratiets tanker. Jeg tror, det bliver nødvendigt, at vi taler sammen og får afklaret nogle af begreberne, hvis vi sammen vil sikre en fremadrettet, tidssvarende og forbedret folkeskole baseret på et stabilt og bredt politisk flertal.

Eva Møller (KF):

Flere års erfaring har lært mig, at det, man siger, trænger bedre ind, hvis man sætter tempoet lidt ned, så jeg vil undlade at slå fru Pernille Forchhammers tempo, selv om jeg såmænd sagtens kunne.

Jeg vil, i modsætning til fru Pernille Forchhammer, støtte det forslag, der ligger fra undervisningsministerens side, men det er vel næppe hverken nogen overraskelse eller hemmelighed for nogen i denne sal.

Set med Det Konservative Folkepartis øjne er det foreliggende lovforslag en klar forbedring af den folkeskolelov, vi har i øjeblikket. Det illustreres vel også af, at jeg har tilkendegivet, at vi kan støtte lovforslaget, mens vi ikke stemte for den foreliggende folkeskolelov.

Jeg må jo konstatere ligesom den forrige ordfører, at det er svært at nå det hele inden for de tildelte 5 minutter, men hvis jeg skal nævne nogle af de punkter, som giver os anledning til glæde og tilfredshed i den konservative folketingsgruppe, så vil jeg gerne sige, at vi er tilfredse med den ændring, der sker af formålsparagraffen. Det betyder ikke, at den ikke kunne udformes i andre ord; det, vi lægger vægt på, er begreberne, præciseringen af indholdet. Vi har her lagt vægt på, at der tales om en styrkelse af den danske kultur, at der i folkeskolen skal lægges vægt på dansk kultur, herunder på kristendommen som en del af den danske kultur. Vi har lagt vægt på, at samspillet med naturen og dermed miljøet osv. skal medinddrages i folkeskolen, og vi har lagt vægt på, at man taler om en sammenkædning mellem rettigheder og pligter i formålsparagrafferne. Vi finder, det er en god ting, at man ikke kun præciserer rettighederne – som vi jo desværre alle sammen alt for ofte gør – og så glemmer de pligter, der følger med.

Jeg har også med tilfredshed konstateret, at der lægges op til en mulighed for flere timer. Med den vejledende timeplan, ministeren foreslår, gives der i forhold til den eksisterende vejledende timeplan mulighed for flere timer på langt de fleste klassetrin. Det er vi i Det Konservative Folkeparti af flere forskellige grunde tilfredse med, men nok først og fremmest fordi vi ønsker, at danske skolebørn skal have den samme mulighed, som skolebørn i andre lande har, for at få flere undervisningstimer. Hvis vi ser på de lande, vi sædvanligvis

[Eva Møller]

sammenligner os med, så har vi ikke de samme muligheder for danske skolebørn, som man har for udenlandske skolebørn. Vi er også tilfredse med det, fordi vi ellers ikke ville have fundet, at der var indre sammenhæng i lovforslaget.

Vi ønsker på en række felter at give flere timer til eleverne, og det må jo så også afspejle sig i den vejledende timeplan. Jeg tænker her på, at vi går ind for en tidligere sprogstart, engelsk i 4. klasse, og det betyder også, at der i det samlede skoleforløb skal gives flere engelsktimer, og ikke blot at det nuværende antal engelsktimer skal spredes ud over en længere årrække.

Vi er tilfredse med muligheden for, at man kan få tre fremmedsprog i folkeskolen. Vi havde gerne set en fuldstændig ligestilling mellem tysk og fransk, men erkender, at det kan vi økonomisk set ikke få igennem. Derfor finder vi den foreslåede løsning med tysk som det generelle andet fremmedsprog, men med en mulighed for fransk, som en tilfredsstillende løsning.

Vi er glade for, at man giver en mulighed for det kreative fag musik i endnu et år. Og vi tror, at det specielt for pigerne vil betyde, at de får en bedre indgangsvinkel til fysik, kemi og biologi, at man indfører faget natur/teknik på 3. og 4. klassetrin.

Vi er helt tilfredse med præciseringerne af fagligheden og med præciseringen af, at folkeskolen skal give udfordringer og udviklingsmuligheder for alle børn, både de bogligt stærke og de bogligt svage, hvorfor vi også fuldt og helt kan gå ind for, at der skal være to undervisningsmål i folkeskolen, at den enkelte elev selv vælger, hvilket undervisningsmål han eller hun vil have, at man har mulighed for at vælge om, hvis man fortryder, og at eksamen, prøven, afsluttende naturligvis skal afspejle det undervisningsmål, eleven har haft, og dermed ikke være fælles for de to undervisningsmål.

Vi mener også, at det er alle menneskers ret, at de får deres arbejde bedømt, og vi finder det derfor rigtigt, at der ikke blot finder interne evalueringer sted i form af samtaler mellem lærere, elever og forældre, men at der også finder evalueringer sted i form af karaktergivning både i det daglige og ved afslutningen af et folkeskoleforløb.

Jeg har nu nævnt nogle af de vigtigste ting, dog har jeg ikke kunnet nå decentraliseringen, som vi også finder god, og jeg kan sige, at Det Konservative Folkeparti ser frem til et positivt og aktivt arbejde om folkeskolen både i udvalget og i debatten i løbet af sommeren.

Anders Mølgaard (V):

Som de tidligere ordførere vil jeg også af hensyn til tiden nøjes med at bruge den brede pensel.

Jeg tror, der til alle tider og i alle kulturer har eksisteret et siamesisk tvillingeforhold mellem et givent samfundets udviklingsniveau og de krav, som samfundet stiller til lære- og uddannelsesprocesserne. Det er indlysende, at skolens primære opgave er at give kommende generationer en solid og stærk bagage, så flest muligt har optimale muligheder for at klare de udfordringer, de vil møde på vandringer på livets landevej.

Derfor finder jeg, det er naturligt, at vi starter med at tage bestik af, hvad det er for en fremtid, vi er på vej ind i, samtidig med at vi gør os klart, hvilke universelle værdier vi som folk i fremtiden skal lægge vægt på.

Når vi skal diskutere ny skolelov, er det efter min mening centralt, at vi tager udgangspunkt i det faktum, at moder jord krymper dag for dag. Vi lever i en verden, som til stadighed bliver mere international, vores fælles afhængighed er tiltagende, vi er på vej mod et stærkt globalt skæbnefællesskab. Parametrene er mange: nye informations- og kommunikationsteknologier, nye transportsystemer, øget verdenshandel, øget internationalt samarbejde om miljø- og sikkerhedsproblemer, ja, parametrene er som sagt mange.

Set i lyset af denne udvikling er det glædeligt, at undervisningsministeren nu foreslår at fremrykke engelsk i folkeskolen. Det er også positivt, at lovforslaget åbner op for, at kommunerne kan tilbyde børnene fransk fra 6. til 10. klasse.

Den stigende internationalisering stiller efter min mening et dobbeltsidigt krav. På den ene side er det indlysende, at behovet for sprogkundskaber og behovet for viden om andre kulturer og samfund stiger, men samtidig er det en forudsætning for at kunne møde verden med et åbent sind, at man som enkeltperson og folk er fortrolig med sine egne rødder

[Anders Mølgaard]

og kender sit eget ståsted. Derfor er det fundamentalt, at også kommende generationer har et fortroligt forhold til det danske sprog, vores historie, litteratur, sangskat osv.

Derfor er jeg meget glad for den nye formålsparagraf, specielt stk. 3, for ud over den dobbeltstrategi, der ligger implicit i stk. 3, finder jeg det også positivt og naturligt, at det præciseres, at skolen skal forberede eleverne til medbestemmelse, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Vi ved alle sammen, at folkestyre og demokrati er noget, vi skal kæmpe for hver dag.

I Venstre mener vi naturligvis, at de unge skal tages alvorligt; derfor er vi positive over for den øgede adgang til at give karakterer i flere fag i overbygningen.

Vi finder også, at øget undervisningsdifferentiering må spille en meget central rolle i udformningen af den nye skolelov, ligesom vi finder det fornuftigt, at tværfaglig undervisning bliver en mulighed, uden at det bliver obligatorisk.

For kommende generationer vil det blive endnu mere vitalt at have en solid ballast af almen viden. Det vil være nødvendigt for at kunne sortere det bombardement af informationer, reklamer og propaganda, som vi med stigende intensitet vil blive udsat for. Hvis man skal have mulighed for at sortere mellem rigtigt og forkert, mellem relevant og irrelevant, er det væsentligt, at man har en bred almen viden. Derfor er jeg glad for, at lovforslaget indeholder forslag om 5 undervisningstimer for 9. klasse i faget historie/samfundsfag. Det vil give øget viden om det politiske system, om vores folkestyre, om grundlæggende nationaløkonomiske teorier, om FN, OECD, CSE, EF, Nordisk Råd osv. Uden viden om, hvad de står for, og hvad de rummer af muligheder, er det svært at læse en avis.

Jeg vil slutte af med et citat af en livsklog mand, som har sagt noget, som jeg mener er centralt, og som for mig at se også er det, der er kernen i stk. 3 i formålsparagraffen, nemlig dobbeltsidigheden i at erkende både sine rødder og de internationale krav. Det er »Verdens centrum«, skrevet af Piet Hein:

»Vi går mellem stjerner og kloder,
som kværner uroligt og tungt,
vi søger et centrum i verden,
et fast arkimedisk punkt.

Sådan er verdens centrum,
at det må man selv have med,
har man det ikke i sig,
så findes det intetsted.«

(Kort bemærkning).

Pernille Forchhammer (S):

Jeg vil gerne stille hr. Anders Mølgaard to spørgsmål. Det undrer mig, at hr. Anders Mølgaard fremhæver sammenkoblingen mellem historie og samfundsfag, når det fremgår af side 33 i lovforslaget, at der samlet set sker en forringelse af de to tidligere fagområder historie og samfundsfag ved, at man lægger dem sammen, fordi man samtidig har beskåret den samlede tid, som anvendes. Det vil jeg gerne bede hr. Anders Mølgaard om at bekræfte og tilkendegive, hvori styrkelsen af dette område så ligger.

Endvidere vil jeg gerne citere fra formålsparagraffens stk. 3:

»Skolen forbereder eleverne til medbestemmelse, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre.«

Det synes vi også er meget udmærket, men hvorfor er den linie, som stod nedenunder i det tidligere lovforslag, om, at skolens undervisning og hele dagligliv derfor må bygge på åndsfrihed og demokrati, pillet ud? Hvordan kan man forberede til demokratisk medleven i frihed og folkestyre, rettigheder og pligter, medbestemmelse osv., hvis ikke skolens undervisning og dagligdag skal være funderet på et demokratisk grundlag?

(Kort bemærkning).

Anders Mølgaard (V):

Et par korte kommentarer til fru Pernille Forchhammer. Jeg vil starte med det sidste spørgsmål: For mig er det simpelt hen så indlysende, at det er ikke nødvendigt, at det står der. Det, der står i stk. 3 i formålsparagraffen, er så indlysende, at resten burde være en konsekvens. Man kan jo ikke skrive det hele i en lov. Jeg tror, vi fundamentalt er enige på det område, det er bare et spørgsmål om, hvor meget der skal stå i loven.

Med hensyn til, om der er tale om en svækkelse eller en styrkelse i relation til det, fru Pernille Forchhammer har sagt i sin ordførertale, og det, jeg har været inde på – at det er væsent-

[Anders Mølgaard]

ligt, at børn og unge i fremtiden får mere at vide om det samfund, de lever i, om nationaløkonomi og politik osv. – mener jeg, at det, der lægges op til i lovforslaget, er et nyt fag. Det er hverken samtidsorientering eller historie, men det er et nyt fag, vi taler om, og jeg er sikker på, at vi med 5 timer om ugen, dvs. 1 time om dagen, med de intentioner, som jeg har forsøgt at skitsere, og fru Pernille Forchhammer har forsøgt at skitsere, og som jeg også har set undervisningsministeren citeret for, kan få et spændende nyt fag, som kan leve op til de forpligtelser og de ønsker, vi kan have til sådan et nyt, spændende fag.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

»It's hard to be Haarder«, var der én, der sagde til mig i en forsamling forleden dag. »Hvad i alverden mener du med det?« spurgte jeg, og vedkommende svarede: »Jo, jeg synes, det er hårdt for undervisningsministeren, at han er nr. 4 i rækken af dem, der kommer med forslag inden for to måneder. Det må der ikke være meget ved, når man kender ministerens evne til at ville være i første række.«

Jeg måtte jo gå i forsvar for ministeren og sige, at ministeren havde den tunge pligt at afholde en høringsrunde, og at jeg var sikker på, at ministeren ellers ville have skyndt sig meget mere, end han har haft mulighed for, når han skulle overholde en endog meget snæver høringsfrist, med at komme med sit udspil. Men som sagt er dette lovforslag det fjerde udspil siden den 22. januar til grundlaget for en ny folkeskolelov.

Jeg er jo så gammel, at jeg kan huske diskussionerne op til 1975-loven. Jeg kan huske dem både fra skolens verden og fra den politiske verden. Der var nogle ting i den lov, som blev diskuteret utrolig meget, og en af de ting var formålsparagraffen. Nu ved jeg godt, at ministeren i diskussionen i oplægget her på et vist tidspunkt sagde: »Jamen, er der i virkeligheden nogen, der kigger så meget på de der formålsparagraffer?« Ja, det tror jeg faktisk der er, og jeg tror, der bliver udsendt nogle utrolig vigtige signaler med de ord, der bliver brugt i formålsparagraffer.

Det er skræmmende for mig, at der ikke er blevet plads i ministerens udspil til ordet ånds-frihed, som jeg med en grundtvigiansk baggrund ligesom ministeren har en meget præcis

forståelse af. Jeg mener aldeles ikke, at ordet frihed kan erstatte ordet ånds-frihed. Frihed til hvad? kunne man for øvrigt ironisk spørge; frihed til ikke at finde en uddannelsesplads, frihed til arbejdsløshed eller hur?

Ligeledes er jeg meget optaget af den diskussion, som vi allerede har ført i forbindelse med de foregående forslag, om, at udtrykket elevens alsidige udvikling er erstattet af udtrykket personlig udvikling. Det mener jeg er en meget stor diskussion værd i det kommende arbejde.

Efter min mening forlod vi med 1975-loven forestillingen om undervisning som pligt og dermed som tvang. 1975-loven har været god ud fra mine betragtninger, fordi den bygger på en tankegang om undervisning som en ret og dermed som et gode, og det er præcis den forestilling, der ligger bag SF's forslag, som Folketinget som sagt behandlede i januar måned.

Vi ønsker en undervisning, som inddrager eleverne i hele undervisningens arbejdsproces. Derfor er klassens time væsentlig for os, eleverne skal være med til at formulere opgaverne, planlægge forløbene, udføre og tænke over arbejdsprocesserne og tage stilling til resultaterne. Det ser jeg ikke rigtig i ministerens forslag.

Vi ønsker undervisningsdifferentiering, og som fru Pernille Forchhammer fremhævede, forestår der også en, tror jeg, grundig diskussion i udvalget om forståelsen af dette ord. Det står mig klart, at vi lægger noget meget forskelligt i det. For mig er det et princip, der vil kunne garantere alle elevers oplæring; kravet må være, at både elevernes forskellighed og gruppens fællesskab kommer til deres ret i skolens dagligdag, og dér ser jeg ministeren i voldsom strid i beskrivelsen af undervisningsmålene på de to niveauer.

Vi lægger vægt på, at en lovændring ikke yderligere fremmer den fagopsplitning, som giver dagens skole en bundethed. Undervisningen bør organiseres i bredere sammenhænge.

De mange prøver, som ministerens forslag rummer, afspejler, synes jeg, ikke de diskussioner, som Uddannelsesudvalget siden forespørgslen om emnet i november, herunder en heldagskonference om udvikling af helt andre prøveformer, har vist.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Med hensyn til tidlig sprogstart får vi i øjeblikket mange meldinger fra fremmedsproglærere. Det synes jeg vi i den videre diskussion meget nøje skal vurdere set over for dansk lærersynspunkter om indlæring af modersmålet. Jeg har den holdning, at 2 fremmedsprog i grundskolen er nok, men lad os fortsætte den diskussion. Det hele skal jo passes ind i den økonomiske model, i den lagkage, om jeg så må sige, der er til rådighed.

Jeg vil slutte med at sige, at jeg ser frem til de kommende måneders debat med de mange elev-, forældre- og lærerkredse, som ordførerne er inviteret til, og jeg ser frem til Udviklingsrådets afsluttende rapport, og med de 4 udspil, vi nu har som arbejdsgrundlag, så når vi forhåbentlig, når tiden er moden, til et resultat, der vil blive til gavn for de kommende års folkeskole.

Køpke Christensen (FP):

Vi kan høre, at ordførerne er kommet langt ind i ministerens lovforslag på de enkelte områder, og jeg skal da meddele, at vi mener, at forslaget ikke er så dårligt endda. Jeg har under de tidligere debatter på Fremskridtspartiets vegne skitseret, hvilken skolestyringsform vi ønsker, men jeg vil alligevel godt sige, at med dette forslag til ny folkeskolelov har ministeren efter vores opfattelse langt om længe vist i praksis, at der er en liberal og frihedsorienteret virkelighed bag de mange svulstige ord. Efter vores opfattelse bevæger forslaget sig, omend ganske langsomt, i den rigtige retning, hvor brugerne af skolesystemet bliver sat i centrum.

Karakterer og større spredning inden for de enkelte klassetrin er blandt de bedre ting i forslaget efter vores opfattelse.

Men jeg forstår faktisk ikke, hvorfor ministeren ikke også har taget en anden indfaldsvinkel til problemerne med, når det nu skal være en skolereform, der kan holde i mange år frem i tiden, og jeg går naturligvis ud fra, at det er det, vi satses på. Fra Fremskridtspartiets side havde vi gerne set, at man i forbindelse med folkeskolereformen også havde kigget på rammevilkårene for skolen.

Vi ønsker en radikal – ikke at misforstå – omlægning af skolesystemet, og derfor er det rammevilkårene, altså hvordan skolen skal styres og finansieres, vi her tænker på. Vort ud-

gangspunkt er, at skolens problemer ikke er et resultat af manglende ressourcer, tværtimod, men derimod et resultat af, at markedskræfterne er sat ud af spillet på skoleområdet.

Et vigtigt punkt i den fortsatte udvikling af skolesystemet er, at et større og større ansvar for skolernes drift skal overlades til de enkelte skolers egen administration. Men frihed for den enkelte skole må ses i sammenhæng med, at skolen også får ansvar – det har nogle ordførere været inde på, og vi lægger naturligvis også vægt på ordet ansvar – således at den kan disponere efter kundernes, brugernes, ønsker og behov. Uden denne kunde/brugerkontrol vil decentraliseringen ingen virkning have.

Brugerstyring eller kundekontrol skabes ved, at man indfører frit skolevalg samt en finansiering, der er afhængig af antallet af elever; dette kaldes for stykprisfinansiering. Som Fremskridtspartiet også har foreslået det på andre områder, skal produktionen af ydelsen – i dette tilfælde uddannelsen – skilles fra finansieringen, dvs. at det offentlige beholder finansieringsansvaret og dermed garanterer, at alle har fuldstændig fri adgang til uddannelse i folkeskolen.

Det vigtige i denne ændring er imidlertid, at magten over systemet overføres til brugerne, da de kan vælge mellem flere tilbud på markedet. Dette marked er som udgangspunkt domineret af offentlige skoler, men på sigt bør det dog tilstræbes, at private skoler, gymnasier, universiteter etc. oprettes eller skabes ved privatisering og dermed kan overtage markedsfunktionerne.

Det danske skolesystem har, som vi ved, i de sidste 10 år gennemgået en mængde forsøg og eksperimenter af pædagogisk art. Uddannelsessektoren er i samme periode blevet mere og mere statsstyret, og dermed er de enkelte skolers indflydelse faldet væsentligt. Samtidig er elevernes og forældrenes indflydelse blevet minimeret.

En udbredt opfattelse blandt brugerne af det danske uddannelsessystem er, at ændringerne i stedet for at føre skolen fremover har betydet, at skolesystemet har fjernet sig mere og mere fra brugernes ønsker, og at niveauet – i det mindste når det gælder de grundlæggende kundskaber – er for lavt. Fremskridtspartiet mener ikke, at det er formålstjenligt, at politikere og embedsvældet som sådant skal ekspe-

[Køpke Christensen]

rimentere med skolens indhold og metoder, uden at brugerne har noget af betydning at sige i forbindelse med denne proces.

I forbindelse med finansieringen af uddannelsen ønsker Fremskridtspartiet at indføre frit valg for borgerne imellem de forskellige offentlige tilbud. Derfor anbefaler vi, at skolerne får betaling efter antallet af elever, med andre ord som tidligere nævnt stykprisfinansiering. Fremskridtspartiet er igennem flere år gået ind for stykprisprincippet også i skolesystemet. Forslaget har desværre lidt under en del misforstået kritik af negativ karakter. Misforståelserne er gået på, at man har forestillet sig, at det drejer sig om en privatisering af skolesystemet, og at de gode skoler kun ville blive tilgængelige for de rige. Det er imidlertid ikke tilfældet.

Jeg skal foreløbig stoppe og så senere gå lidt mere i dybden med forslaget.

(Kort bemærkning).

Pernille Forchhammer (S):

Hr. Køpke Christensen sagde, at skolens problemer er skabt af den manglende markedsmechanisme. Jeg vil gerne spørge, hvad det er for nogle problemer i skolen, der er skabt af den manglende markedsmechanisme?

Hr. Køpke Christensen sagde også, at der er en minimal forældreindflydelse. Jeg vil gerne spørge hr. Køpke Christensen, om ikke de ændringer på skolestyrelsesområdet, som et flertal i Folketinget, inklusive Fremskridtspartiet, vedtog for nogle år siden, har forbedret forældreindflydelsen? Eller mener Fremskridtspartiet, at den lov, de dengang stod bagved, ikke har haft den effekt, som man forventede på det tidspunkt?

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Jeg skal gerne sige, at den skolestyrelseslov, man vedtog, efter vores opfattelse var et skridt i den rigtige retning. Vi føler også, at det var en forbedring, der skete, men som fru Pernille Forchhammer kan forstå, ønsker vi en yderligere liberalisering. Vi ønsker netop, at der skal skabes et konkurrencemoment mellem de forskellige folkeskoler ved, at man ikke skal være tvunget af et bestemt skoledistrikt osv., så de enkelte forældre selv kan vurdere, hvor deres børn skal gå i skole.

Vi er af den opfattelse, at der skabes et konkurrencemoment, når de enkelte skoler – lærerkredsen, forældre kredsen – selv kan afgøre, inden for visse rammer naturligvis, hvordan undervisningsindholdet skal være, og at vi politikere og embedsmandsvæddet ikke skal styre det fra oven og sige: Vi skal altså have de og de fag. Det er hele grundprincippet i det, jeg har sagt her.

Men jeg mener ganske rigtigt – og jeg tror, vi er enige på det punkt – at det var en forbedring, der skete ved ændringen af skolestyrelsesloven.

(Kort bemærkning).

Pernille Forchhammer (S):

Jeg takker for det svar, jeg fik, men jeg fik ikke svar på, hvad det var for nogle problemer, der var skabt af den manglende markedsmechanisme i skolen.

Desuden vil jeg godt i forlængelse af diskussionen om skolestyrelsesloven spørge, om det betyder, at hr. Køpke Christensen mener, at tiden er inde til at revurdere skolestyrelsesloven, som kun har fungeret i 2 år på nuværende tidspunkt?

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Når jeg fremfører vores grundlæggende filosofi omkring, hvad vi mener med hele skolestrukturen, ved jeg godt, at der ikke er flertal i Folketinget for disse tanker, og derfor går vi selvfølgelig positivt ind i forhandlinger om ministerens lovforslag.

Med hensyn til hvilke problemer, der ligger på folkeskoleområdet, kan jeg sige, at man f.eks. gang på gang hører fra erhvervsskolelærere, at niveauet ikke er tilstrækkelig højt hos de elever, der kommer ind i det system. Man føler faktisk, at de ikke lærer nok i den danske folkeskole. Og det er altså kolleger – der er også ansat folkeskolelærere, gymnasielærere osv. på erhvervsskolerne – der har den opfattelse, at man ikke har tilstrækkelig god undervisning i den danske folkeskole.

Selv om jeg her har skitseret, hvad vi havde ønsket os, nemlig at skoleområdet skulle være fuldstændig frit, liberaliseret, så går vi naturligvis positivt ind i forhandling om det foreliggende lovforslag, for vi mener, det er et skridt –

[Køpke Christensen]

stort eller mindre, det kan diskuteres, men det går den rigtige vej – der her lægges frem.

(Kort bemærkning).

Pernille Forchhammer (S):

Har jeg forstået hr. Køpke Christensen rigtigt, at Fremskridtspartiet betragter indlæringsproblemer i folkeskolen som et udslag af den manglende markeds mekanisme og ikke som pædagogiske problemer?

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Hr. Køpke Christensen for en kort bemærkning; derefter forsøger vi at komme tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Der er naturligvis også pædagogiske problemer efter vores opfattelse, der er mange problemer, men som sagt, lad os dog fuldstændig liberalisere området, så den enkelte skole selv kan vurdere, hvordan den laver den bedst mulige undervisning. Jeg forsikrer, at der ikke vil ske det, som mange påstår, at det vil blive en dårlig skole, og at der vil blive store forskelle på de enkelte skoler osv.

Jeg kan godt se et skridt hen imod, at kommunerne får mere magt, og det synes vi også er positivt, men vi vil have det ud til den enkelte institution at føre den politik, der nu skal føres på det område.

Og vi tror altså ikke, at alle skoler vil blive lige dårlige, men vi tror, der vil være nogle af folkeskolerne, der bliver virkelig gode, og at det også trækker de andre med op. Vi tror på den idé.

Jette Pors (CD):

Der var glæde i mit bagland, da det blev kendt, at den borgerlige regering skulle stå for oplægget til en indholdsreform. Det klingede godt med de skolepolitiske synspunkter, vi har – troede vi. Nu, da lovforslaget ligger på bordet, er begejstringen faldet temmelig meget, for CD kan ikke lide, at ministeren helt bevidst vil fremelske forskelligheden mellem skolerne. Jeg tænker på formålsskaptets § 2 – § 1 har vi ikke de store indvendinger imod – som fastslår, at folkeskolen er en kommunal opgave.

Det får os til at reagere, og vi må spørge, om det virkelig er regeringens ønske, at folkeskolen skal gøres til 2.000 friskoler, som der her lægges op til. Der er jo tydelige tegn på, at den til enhver tid siddende minister kommer næsten helt ud af billedet. Bortset fra formuleringen af regler om formålet med at have en folkeskole overhovedet, får ministeren ikke anden kompetence, end at han/hun kan – ikke skal, men kan – udstede vejledende læseplaner, timeplaner og opgavesæt. Der ligger altså ikke engang en forpligtelse til at ensarte de så vigtige læseplaner og timeplaner, dem vil ministeren kun se på, såfremt det forlanges, ifølge bemærkningerne på side 19.

Til gengæld får kommunerne nu chancen for at sætte mål og rammer, som kan variere fra kommune til kommune. De skal vedtage deres egne undervisningsplaner, og det kan vi ikke acceptere i mit parti. Vi må og skal have ensartede faglige mål, fastsat af Folketinget og med ministeren som ansvarlig for, at disse faglige målsætninger bliver efterlevet.

Med hensyn til skolebestyrelserne går det endda så vidt, at disse selv bestemmer, om der skal være samlæsning eller kursusdeling, om der skal være terminsprøver, om der skal gives karakterer i flere eller færre fag osv. osv., altså igen flere muligheder for at skabe uensartethed.

Jeg kan godt sige, at vi er temmelig rystet i CD. Vi føler os næsten hensat til at sammenligne dette oplæg med Fremskridtspartiets evindelige råben efter konkurrence skolerne imellem, og det er ikke os. Vi vil tværtimod gøre, hvad vi kan for at sikre så meget ensartethed i de faglige læseplaner, at forældre ikke skal føle sig stavnsbundne til en bestemt egn af landet, fordi de har skolesøgende børn.

Det andet område, vi er utilfredse med, nyttter sig til § 19 om undervisningsmidler. Hvorfor er skolebiblioteket ikke nævnt med ét eneste ord? Vil ministeren ikke acceptere, at det eneste, folke- og skolebibliotekerne har til fælles, er alfabetet og decimalklasser systemet? Jeg skal ikke fortabe mig i en lang lovtale om skolebibliotekets udvikling, selv om fristelsen er stor, men henviser til, hvad jeg har offentliggjort tidligere, nemlig at skolebiblioteket hører naturligt hjemme i denne lov, og at lovtæksten også bør indeholde en definition af skolebibliotekets funktioner i det daglige arbejde med eleverne.

[Jette Pors]

Lovforslaget lægger op til øget brug af edb i undervisningen, og også på dette område tror jeg, skolebibliotekerne vil komme til at spille en central rolle. Det får mig i øvrigt til at spørge ministeren om, hvor pengene dog skal komme fra, når edb skal udbredes i folkeskolen?

Heldigvis kan jeg dog også sige noget godt om lovforslaget. Vi er tilfredse med, at minimumstimetallet hæves. I den forbindelse vil jeg godt spørge ministeren, om det vil medføre flere lærerstillinger? Vi hilser med ren fornøjelse, at biologi, geografi og historie bliver oprioriteret igen. I forbindelse med ophævelsen af klassens time ser vi i hvert fald gerne i CD, at den konverteres til dansk. Det er også i orden, at der nu gives mulighed for voksendeltagelse i 9.-10. klasserne, men igen må jeg understrege det urimelige i, at det er kommunalbestyrelserne, der skal fastsætte betalingsstørrelsen. Det bør være et ensartet beløb på landsplan, hvis det overhovedet skal koste noget.

Med hensyn til vores holdning til karakterer og eksaminer henviser jeg til forespørgselsdebatten fra november sidste år, hvor vi talte for at genindføre realeksamensprincippet. Det må vi konstatere, at der ikke er flertal for, og derfor skal jeg da i dag melde, at vi vil stille os positivt til ministerens forslag om prøver på to niveauer, nemlig de niveauer, hvor eleverne bliver undervist.

Om sprogfagene hilser vi med glæde, at latin i 9. klasse genindføres.

Jeg kan se, at min tid er ved at være gået, så jeg vil gå til konklusionen. Den skal fra vores side være, at vi begræder, at strukturdebatten og indholdsreformen har været adskilt.

Vi støtter ministerens intentioner om at højne kvalitetsbegrebet, når vi taler om skolens faglige indhold, men vi er ikke tilhængere af den struktur, som uddelegerer alt for meget til alt for mange. Det er et kedeligt dilemma, og det gør bestemt ikke behandlingen af dette lovforslag nemmere.

I modsætning til de to store oppositionspartier er det vores opfattelse, at lærerne i samarbejde med skolebiblioteket spiller en altafgørende rolle som formidlere af den faglige viden, mens det er forældrenes ansvar at opdrage deres børn.

Vi er bekymret for, at ministeren med dette lovforslag slipper tøjlerne for meget og skubber ansvaret fra sig. Derfor er det også vigtigt

med en grundig debat om folkeskolen i de kommende måneder. Folkeskolen skal nemlig ikke være underlagt et ideologisk korstog fra nogen af siderne i denne sal.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Som nogle talere har været inde på, er det naturligvis ret kort tid, vi har til ordførertalerne, og derfor kan det da også godt være, at der i den sidste del af CD's ordførertale ville være kommet nogle guldorn om det emne, vi taler om.

Men på nuværende tidspunkt er jeg ret choкерet over, at CD også på uddannelsesområdet nu føler, at frihed er et farligt ord, og at man absolut ikke skal give kommunerne – eller for den sags skyld skolerne – mere frihed end højst nødvendigt. Det indlæg, vi lige hørte, var gennemsyret af centralisme, det skal styres på ministerniveau, politikerniveau, embedsmandsvælde osv. Som vi hørte fra CD, ønsker man ensartethed. Jeg synes, at det er en uhyggelig tendens.

Bl.a. kommer man frem med, at man også vil styre klassens time, der helst skal overføres til dansktimerne. Hvorfor? Jeg vil da gerne her spørge CD's ordfører, hvorfor man er så nervøs for at lægge det ud til institutionerne. Tror man ikke, at lærerne og forældrekrædsen som sådan selv kan vurdere, hvad der er det vigtige for vore børn og vore elever på en skole?

Jeg mener, at det er den vej, vi skal gå, og derfor vil jeg endnu en gang appellere til CD om klart at gøre rede for, om man virkelig ønsker, at flest mulige beslutninger tages i det høje Ting eller for den sags skyld af ministeren, eller om man ønsker at lægge flest mulige områder ud til den enkelte institution eller foreløbig i hvert fald til kommunerne, som der er lagt op til her, hvilket jeg for øvrigt synes er ret positivt?

Dog vil jeg sige, jeg er enig i én ting, og det er, at folkeskolen er folkets skole, og jeg mener, det er vigtigt, at vi også her i Tinget kan fremvise et bredt flertal. Jeg ønsker ikke at sætte Socialdemokratiet ud på et sidespor og absolut heller ikke CD, men jeg synes simpelt hen, at når det drejer sig om en folkeskolereform, må vi prøve at finde en løsning, som så bredt et flertal som muligt kan stå bag.

[Køpke Christensen]

Men jeg vil gerne have svar på, om det virkelig er CD's holdning på dette område. Som én, der alligevel har været med i politik i nogle år, er jeg ret chokeret over, hvordan CD bærer sig ad nu i forhold til CD's politik i begyndelsen. Jeg forstår heller ikke rigtig den tendens, der er i CD, på uddannelsesområdet.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Jeg er nødt til at gøre opmærksom på, at de korte bemærkninger er 2 minutter og kun 2 minutter. Når den røde lampe lyser, er taletiden brugt!

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg er da ked af, at hr. Køpke Christensen ikke kan forstå mig, men så er det da godt, at vi får tid til at drøfte disse ting godt og grundigt igennem.

Som hr. Køpke Christensen selv nævnte, er folkeskolen folkets skole i modsætning til privatskolerne. Vi vil gerne have, at folkeskolen også i årene fremover er folkets skole, og det er derfor, vi til stadighed taler om centralt fastsatte læseplaner. Uensartethed på den måde, der bliver lagt op til her, kan vi altså ikke acceptere, for så stavnsbinder man folk til det område, de nu engang har valgt, deres børn skal gå i skole i, og dér må de så blive for at sikre sig imod al for stor forskellighed.

Men det er da godt, at vi får god tid til at drøfte disse ting igennem, så kan det da være, at hr. Køpke Christensen kan lære at forstå dem.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Jeg vil da gerne spørge, hvad det er, jeg skal lære at forstå. Jeg mener, jeg har forstået det rigtigt, når jeg klart og tydeligt citerer, at man ønsker en ensartethed, og det er det, jeg kritiserer. Hvad er det så, jeg skal forstå? At man alligevel ikke ønsker det fra CD's side, eller hvad går det ud på?

Når jeg siger, at det er folkets skole, er det klart, at det skal være således, at det, der foregår på skolen, er bedst muligt for eleven, men hvorfor er man i CD nervøs for at lægge det så langt ned i hierarkiet som muligt, altså foreløbig til kommunerne og dernæst helst ud til in-

stitutionerne? Kan jeg få et klart svar på det? Som lærer ved man også, at der allerede i dag er stor forskel på de enkelte kommuneskoler og for den sags skyld også på indholdet af undervisningen. Fru Jette Pors ved også, at det reelt er sådan.

Jeg vil gerne spørge, hvad sker der ved at uddelegere det yderligere. Tror man virkelig, at der vil blive en større forskel på de enkelte skoler? Jeg kan ikke se, hvorfor der ikke kan være nogle ret gode institutioner, frem for at alle skal være lige dårlige, og det er faktisk det, CD bekender sig til. Jeg synes, det er en socialistisk floskel, som jeg ikke kan billige, og derfor vil jeg gerne høre, om det virkelig er det, CD efterhånden står for reelt, for som sagt kan jeg ikke følge CD's holdning.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg tror ikke, det er mig muligt på 2 minutter at fortælle hr. Køpke Christensen, hvad det er, han ikke forstår, men så vidt jeg husker, var det hr. Køpke Christensen, der sagde noget om, at markedskræfterne var sat ud af spillet, når vi talte om folkeskolen, og det er netop den holdning, der gør os nervøse, for markedskræfterne hører ikke hjemme i folkeskolen.

Det er et yderst dårligt udgangspunkt, at alle skolerne skal være lige dårlige. Alle, også CD, arbejder for, at alle folkeskoler i dette land skal blive lige gode, og nærmere kan jeg vist ikke komme det i denne debat.

Ole Vig Jensen (RV):

Med behandlingen af dette lovforslag beskæftiger vi os med et overordentlig væsentligt samfundsanliggende – på 5 minutter. Stort set alle befolkningsgrupper og folk i alle aldre interesserer sig for skolen, for dens opgaver, muligheder og forpligtigelser. Denne store interesse og det stigende engagement, som kommer til udtryk i disse år, er meget opmuntrende, og jeg tror, det hænger sammen med en erkendelse af netop skolens betydning i en tid, hvor betingelserne for familieliv og arbejdsliv har ændret sig så afgørende, og det forhold, at det er væsentligt for et senere voksenliv, at vi giver alle vore børn og unge den bedst tænkelige start på deres tilværelse, kort sagt et solidt fundament at bygge deres voksentilværelse på, og i det perspektiv er skolens rolle blevet mere synlig og central.

[Ole Vig Jensen]

Når jeg på mit partis vegne gerne har villet komme med disse indledende betragtninger om skolens betydning og rolle i 1990'erne, er det, fordi det er vores opfattelse, at undervisningsministerens – eller måske regeringens, selv om det er det samme – forslag til en ny lov om folkeskolen ikke giver den ramme og det indhold, som gør det muligt for skolen at løse sin opgave tilfredsstillende eller i hvert fald sådan, som vi i Det Radikale Venstre ønsker og forventer det af fremtidens skole.

Forslaget, som det nu er udformet, genindfører, som vi ser det, sorteringsskolen, og det er og bliver vores hovedindvending. Det er en uafviselig følge af niveaudelingen og af eksamens- og prøveforløbet, kombineret med det eksisterende karaktersystem, at vi ender sådan, og jeg må ærligt sige, at jeg ikke rigtig forstår ministeren.

Jeg synes også, det er et brud på det afgørende princip, som vi ellers har stået sammen om i snart mange år, om den udelte skole og dens betydning, grundlagt af gamle kæmper som Jørgen Jørgensen fra mit parti, Poul Hartling fra ministerens parti og folk fra Socialdemokratiet.

Jeg vil gøre det kort ved at citere afslutningen på fhv. studielektor Holger Henriksens kommentar i Information den 5. marts 1992, hvor han slutter med at skrive: »Det gælder med karaktergivning som i andre af livets forhold, man sammenligner ikke dem, man holder af.« Det synes jeg er en meget central tilkendegivelse om det, som er folkeskolens hovedformål.

Men så vil jeg sige, at der selvfølgelig er tid til eftertanke og til nye formuleringer. Ministeren har bebudet, at ud over at vi nu går i gang med udvalgsarbejdet om kort tid, skal vi også i sommerens løb mødes og drøfte mere indgående, hvordan vi forestiller os en endelig reform udformet, og det synes jeg er konstruktivt.

Så nogle enkelte bemærkninger, men på den korte tid ikke meget om formålet. Jeg har før tilkendegivet fra talerstolen, at jeg synes, vi skal fastholde den eksisterende formålsformulering for ikke at geråde i den mægtige diskussion, som allerede er i gang, men tilføje et par af de udmærkede ting, som ministeren har med i sin, om det kulturelle perspektiv og understregningen af betydningen af menneskers samspil med naturen, for det synes jeg ministeren har fået fremhævet helt rigtigt.

Om det faglige vil jeg sige, at jeg ikke har lagt op til, at vi skal bryde alt op fuldstændigt, men vi skal bryde den stærkt time- og fagopdelte skole op, og det bliver svært, sådan som ministeren har formuleret forslaget. Jeg mener, det er både ønskeligt og nødvendigt, hvis vi skal lave en bedre skole.

Det er svært at se i forslaget, hvordan vi får styrket klasselærerfunktionen, sådan som vi i hvert tilfælde fra radikal side har ønsket at lægge op til. Det er selvfølgelig forudsætningen for, at vi vil være med til at afskaffe klassens time, hvad vi er positive over for, at de vigtige opgaver, som i tidens løb har været tænkt behandlet i klassens time, fortsat kan varetages, men i den styrkede klasselærerfunktion med de nye opgaver, som uvægerligt må komme til.

Jeg skal heller ikke sige meget om fremmedsprogene. Her er der megen diskussion også blandt fagfolk, og jeg mener, at vi netop i den sag som politikere må henholde os til, hvad fagfolkene mener, men det ville være rart, hvis de forholdsvis hurtigt fandt ud af, hvad der er rigtigt at gøre. Jeg synes, at det, ministeren har foreslået, er ressourcekrævende, og derfor rejser jeg det spørgsmål, om det så skal være lige bestemt til fremmedsprog.

Så har jeg samme opfattelse, som også andre har givet udtryk for, nemlig at det er katastrofalt, hvis skolebiblioteket ikke får en central plads i skolen. Netop skolebiblioteket med de opgaver, der knytter sig til skønlitteratur, og de muligheder, der skal være for, at alle børn kan møde skønlitteraturen, gør, at vi ikke kan bruge ministerens formulering, men så kan vi udmærket – og nu er det ved at være tid til at slutte, kan jeg se på formanden – fremme et samarbejde med folkebiblioteket og da meget gerne i form af et fællesbibliotek.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Det er måske lidt usædvanligt, at jeg tager ordet for en kort bemærkning, men det gør jeg, når der siges noget decideret forkert, og da det er så sjældent, man griber hr. Ole Vig Jensen i at sige noget decideret forkert, kan jeg ikke stå for fristelsen til at gøre det, når lejligheden nu endelig er der.

Dette forslag genindfører ikke sorteringsskolen. Det er vrøvl, der er ikke belæg for det,

[Undervisnings- og forskningsministeren]

det er polemik, som jeg synes det har været så dejligt at være fri for i den foregående del af debatten, og som så pludselig genopstår her – ejendommeligt – i hr. Ole Vig Jensens indlæg. Der er ikke mere niveaudeling i forslaget, end der er i dag, nogle kunne sige tværtimod, for der er frihed til at organisere undervisningen, som man vil, og det er der ikke i dag. Den regel, der i dag er om kursusdeling, fjernes. Der er altså større frihed for en udvikling og også frihed til at finde en mellemting mellem kursusdeling og samlæsning.

Det eneste nye er, at hvor man ligesom i dag, hvor der overalt er valg mellem to niveauer i de fire kursusdelte fag – også selv om man har samlæsning, det gør jeg opmærksom på, at loven siger i dag – hvor man har valg mellem to niveauer, så er der altså ifølge forslaget i 9. klasse mulighed for en udvidet prøve.

Så hvis det bare er det, der beskrives med ordene »genindfører sorteringsskolen«, er det altså at bruge meget store og forkerede ord om en ikke særlig dramatisk ting. Hvis der tænkes på muligheden for at give karakterer i visse orienteringsfag, er det som nævnt kun en mulighed, der tilmed støttes af de pågældende faglige foreninger blandt lærerne, så den er vel heller ikke så dramatisk.

Jeg vil bede om, at vi ikke afsporer den i øvrigt fortræffelige debat, vi har haft, ved at begynde at tale om at genindføre sorteringsskolen, og hvad skolebiblioteket angår, er alle dets funktioner nævnt, det er kun selve institutionen skolebibliotek, der ikke er nævnt.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Til ministerens orientering må jeg sige, at ministre kan få ordet når som helst, de ønsker det, uden at være bundet af reglerne for korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Med 2 minutter er det svært at blive på andet end det polemiske plan, og det må jeg beklage, men jeg er meget tilfreds med ministerens reaktion i retning af, at det ikke er tanken, at virkningen af denne folkeskolelov skal være en sorteringsskole.

Det har jeg heller ikke postuleret, men jeg sagde, at det ville blive en uafviselig følge af den stærke niveaudeling af det stærkt udvide-

de prøvesystem. Det bliver en sortering, men det må bero på en lidt nærmere drøftelse af tingene i udvalget, hvor vi kan lægge polemikken og tage fat på problemerne, men det er min afgørende hovedindvending. Skulle jeg tage fejl, tager jeg også fejl af Jørgen Jørgensen og Poul Hartling. Det tager jeg så til efterretning, og så er jeg i hvert fald helt indstillet på at blive klogere, men min bekymring, hvis jeg så må sige det, angår lige bestemt dette punkt. Stadig væk tror jeg ikke, at ministeren vil det, men følgen af det vil blive, som jeg har sagt. Lad os se, det kommer an på en prøve – undskyld udtrykket.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg spidsede ører, da ministeren sagde, at skolebibliotekets funktioner står nævnt i loven.

Jeg har altså lidt svært ved at finde dem, men jeg venter da meget spændt på, at ministeren kommer på talerstolen igen, for det er åbenbart et problem, der er nemt at løse, så vi sort på hvidt får ordet skolebibliotek indflettet i lovteksten, ligesom vi får en klar definition af skolebibliotekets funktioner nedfældet i lovteksten, for sådan som det står i øjeblikket, oplever jeg det i hvert fald for diffust.

Lysholm Christensen (KRF):

Gennemførelse af reform af lov om folkeskolen er en stor sag, skønt det tilsyneladende sker med kortere og kortere interval. Perioden mellem hver ny lov om folkeskolen ligner noget i retning af en halveringstid, og derfor hilser vi det også med tilfredshed, at lovforslag nr. L 239 ikke tænkes vedtaget i denne samling, for en lov om folkeskolen berører en meget stor del af befolkningen, da det både er børn, forældre, ansatte og måske bedsteforældre, som har daglig berøring med skolen. Det er en sag, alle har en mening om, og derfor skal der være god tid til en folkelig debat om dette spørgsmål, og det ser det ud til at vi kan få.

Som vi tidligere har været inde på her i salen, skal de mange forsøgsresultater, som er på vej, gerne nyttiggøres i det lovforberedende arbejde, så vi får nu se, hvor meget det kan smitte af, når vi skal i gang igen til efteråret. Men det foreliggende forslag er for os at se et godt grundlag for det kommende halve eller hele års debat – lad os nu se, hvor langt det trækker ud.

[Lysholm Christensen]

Vi er tilfreds med, at enhedsskolen er bevaret, og selv om jeg ikke skal blande mig i den diskussion, der netop har fundet sted, kan vi heller ikke se, at enhedsskolen bliver smadret med dette forslag. Vel er der nogle ansatser til lidt andre prøver osv., men stort set er enhedsskolen bevaret, og det er vi tilfreds med, for den tid er forbi, hvor eleverne i den undervisningspligtige alder skal deles i et A- og et B-hold. Der vil altid være problemer med at motivere B-holdet, og A-holdet skal såmænd nok klare sig, uanset hvordan systemet er skruet sammen.

I enhedsskolen ligger der en enorm pædagogisk opgave for læreren; der stilles krav til differentieret undervisning, og det er et forhold, som lovforslaget også forsøger at tage højde for.

Vi er enige i, at eleverne skal tildeles nogle flere timer i bl.a. dansk, og så udestår der bare et problem med finansieringen af dem, men det må vi prøve at finde ud af.

Vi mener ikke, at det, som nogle ordførere har sagt, er ønskeligt med nogle nye fagområder. Vi finder, at det er udmærket med den fagopdelte skole. Det giver ikke mere tid til stoffet, selv om man deler det op på en ny måde. Vi mener, det er udmærket med den struktur af dagligdagen, som der er lagt op til.

Hvis vi endelig skulle snakke om et nyt fagområde, skulle det være faget familiekundskab, og vi så egentlig meget gerne, at man samlede tidligere fag som hjemkundskab, håndarbejde, sløjd og emner som seksualundervisning og økonomi, og hvad der ellers kunne lægges i den kasse, og kaldte det for familiekundskab.

Vi er tilfreds med, at der er lagt op til øget vægt på fremmedsprogsundervisning, og den model, der er lagt op til, ser helt fornuftig ud.

Så vil jeg sige lidt om formålsparagraffen, ikke fordi jeg vil kritisere det, der står, for det er ganske udmærkede og fine ord, men fordi vi mener, der mangler noget.

Vi har haft en periode, hvor pluralisme har været hovedordet. Man har ikke kunnet blive enige om at opløfte noget livssyn eller nogen værdier til at skulle være mere gyldige end andre, og det har for os at se ført til værdirelativisme, ansvarsforflygtigelse, og børnene er blevet tabere. Vi har været igennem en periode, hvor kristne værdier har været et tabuemne.

Der er opstået et værdimæssigt tomrum, som nu fyldes ud af alverdens mystiske, religiøse og spirituelle foreteelser. Det er så alvorligt, at selv Europarådet nu er opmærksom på det og har vedtaget nogle forholdsregler. Derfor finder vi, at der mangler en forpligtelse til en formidling af kristne kulturværdier. Det er der mange grunde til. Jeg kan ikke nå at nævne dem alle sammen på den korte tid, men vi mener virkelig, at der også i formålsparagraffen burde være en forpligtelse til at oplyse om kristne værdier for at udruste eleverne til at klare sig i den forvirrede verden, vi lever i. Åndsfrihed hænger nemlig ikke frit i luften, men skal bindes op på et vidensgrundlag, man vælger ikke ud af den blå luft. Selv i Sverige er man opmærksom på, at det må være slut med den værdineutrale skole.

Vi vil overordnet sige, at ministeren har fremsat et udmærket forslag til videre drøftelse, at vi gerne deltager konstruktivt i debatten fremover, men at det med formålsparagraffen godt kan gå hen og blive et kardinalpunkt for os.

Else Marie Mortensen (S):

Når jeg har bedt om ordet, er det ikke, fordi der er nogen uenighed med den socialdemokratiske ordførers bemærkninger, tværtimod, men jeg har et par spørgsmål, som jeg gerne vil have lov til at stille. Det ene er generelt om lovforslaget, og det andet drejer sig om formålsparagraffen.

Det opleves lidt som et liberalt korstog at være læser af dette lovforslag. Det opleves, som om det ellers meget smukke ord liberalisme, som næsten er synonymt med frihed, misbruges en lille smule, sådan at det ender i noget, der måske kan risikere at blive det modsatte af frihed.

Jeg var enig med fru Hanne Thanning Jacobsen, da hun spurgte: Frihed til hvad? Jeg kunne også tilføje: Er det frihed for alting? For alt værdifuldt? Er det frihed for ansvar? Er det i virkeligheden den form for liberalisme, der bliver til ansvarsforflygtigelse? Det er nogle utrolig brede penselstrøg, der anvendes i lovgivningen og specielt i lyset – eller jeg burde måske sige i mørket – af nogle af de udviklingstendenser, vi ser andre steder i Europa. Jeg vil godt have lov til at opholde mig ved det. Jeg vil ikke komme med eksempler på det,

[Else Marie Mortensen]

men bare nævne nogle udviklingstendenser. Jeg tror ikke, Folketingets øvrige ordførere på denne sag er i tvivl om, hvad jeg mener.

Om formålsparagraffen vil jeg stille et spørgsmål direkte til undervisningsministeren og håber at få en forklaring. Ordene demokrati og åndsfrihed efterlyses af mig og i næsten alle de høringssvar, ministeren har fået ind, og det er vist utrolig mange. Alle efterlyser ordet demokrati, der er meget mere end bare et ord og et begreb, det er for os et middel i skolens liv.

Hvorfor har undervisningsministeren valgt ordet demokrati fra? Vi har fået mange forklaringer om, at alt det andet kan stå i stedet, men vi mangler et svar på, hvorfor ordet demokrati som begreb er valgt fra?

Når jeg så har stillet det spørgsmål, vil jeg da godt sige, at jeg synes, det har været opmuntrende og positivt at høre de fleste ordførere. Det giver mig da håb om, at vi kan få en god debat, der i løbet af det kommende års tid lander et eller andet sted i nærheden af det, som Socialdemokratiet ønsker med folkets skole.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Da jeg i morges ved 7-tiden løb rundt i blæst, kulde og regn oppe ved Sauntehus, kunne jeg ikke lade være at tænke på, hvilken byge af forskellige påstande og hvilken polemik der nu skulle være i dag om dette forslag til folkeskolelov.

Hvad oplever jeg så? Jeg oplever tværtimod en debat, der helt i folkestyrets ånd og i overensstemmelse med Folketingets forretningsorden handler om de overordnede retningslinjer, og hvor partierne minsandten stik mod, hvad der er almindeligt, koncentrerer sig om, hvad man mener er vigtigt, hvad man selv vil, i stedet for at hakke og pille i små detaljer i regeringens forslag.

Det vil jeg gerne sige tak for, for dermed har vi fået den bedst tænkelige start på den skoledebat, som nu ikke bare vi, men også masser af interesserede mennesker rundt om i landet skal deltage i det næste halve års tid.

5 minutter er ikke meget, men jeg synes, at ordførerne fik sagt meget på de 5 minutter. Jeg lyttede meget til fru Pernille Forchhammer, der er i stand til at sige meget på kort tid, og jeg hørte en gentagelse af det, som jeg også har

hørt fru Helle Degn sige ved forskellige lejligheder, nemlig at Socialdemokratiet gerne vil have andre evalueringsmåder, bredere fagområder, og at partiet lægger vægt på den internationale dimension.

Jeg tror, det er helt rigtigt, hvad fru Pernille Forchhammer sagde til sidst, nemlig at det er nødvendigt, at vi taler sammen for at få afklaret disse begreber; det gælder nemlig også de begreber, som Socialdemokratiet her fører ind i debatten.

Jeg hører til dem, der absolut mener, det skal være muligt, sådan som det har været det i de sidste 5 år, at arbejde med bredere fagområder, men jeg mener ikke, vi skal trække det ned over hovedet på skolen, på lærere, som måske hellere vil arbejde på en anden facon, og som er bange for, at der er faglige omkostninger forbundet med at gøre tværfagligt samarbejde til et princip.

Den internationale dimension præger lovforslaget, men Socialdemokratiet mener, at det i endnu højere grad skal gennemsyre også andre paragraffer end dem, der vedrører sprogundervisningen. Det er jeg sådan set enig i. Lad os få det konkretiseret, så vil det næppe komme til at skille os.

Med hensyn til evalueringsformer har der altid været forskelle mellem partierne i Folketinget. Jeg synes, det var et uheldigt kompromis, der blev fundet for 17 år siden, og jeg synes, at vi nu skulle prøve at gøre det bedre. Vi kan ikke afskaffe de forskelle, vi har, men i det mindste kunne vi da prøve at undgå, at kompromiset bliver af den art, som Storm P. har beskrevet med ordene: »Et forlig er et kompromis, hvor begge parter får, hvad ingen havde ønsket.«

Den nuværende prøveordning i 9. klasse er en udfordring for den sunde fornuft. Det sagde den tidligere lærerformand, det gælder stadig og er i øvrigt blevet citeret af mange her på det seneste. Vi må finde en anden model for folkeskolens afsluttende prøver.

Vi foreslår noget meget enkelt, meget indlysende, noget, der er let at gå til, som alle vil kunne forstå, nemlig en udvidet prøve, som de, der efter den gældende ordning har valgt udvidet pensum eller kursus, kan få, hvis de ønsker det. Hvis man ikke vil det, skylder man os svar på spørgsmålet: Hvordan vil man så sikre den undervisningsdifferentiering, man taler så meget om?

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Fru Pernille Forchhammer sagde, at hun gerne ville have undervisningsdifferentiering, men ikke to niveauer. Det forekommer mig, at begrebet undervisningsdifferentiering forudsætter, at der undervises ikke bare på to, men på flere niveauer. Hvordan vil fru Pernille Forchhammer sikre det? For jeg tror ikke, det sker i tilstrækkeligt omfang i dagens danske skole. Det kan vi bl.a. se derved, at især den svage del af eleverne er svagere, end den var for 17 år siden, og at der er blevet flere svage elever, i hvert fald når man ser på visse grundlæggende skolekundskaber. Det kan godt være, at de så er blevet bedre til andre ting, men de grundlæggende skolekundskaber skal vi altså ikke kimse ad.

Det undrer mig egentlig også, at et parti som Socialdemokratiet, som i den grad går ind for at sikre borgerne i alle ender og kanter, ikke gerne vil sikre nogle basale skolekundskaber for alle landets børn. Er det ikke et meget vigtigt led i en moderne velfærdsstat, og har vores nuværende skole tilstrækkeligt gode resultater på det punkt? Jeg tror i hvert fald, at vi kan gøre det bedre.

Vi er enige om, at vi skal have mere undervisningsdifferentiering, vi er også enige i, at det ville være godt, hvis vi kunne finde måder, hvorpå der kan foregå en hyppigere intern evaluering som led i dagligdagen, men det udelukker jo ikke, at man bevarer det efter min mening udmærkede prøvesystem, vi har i slutningen af de ældste klasser. Det gør ingen skade, det gør tværtimod en hel masse gavn. Det sikrer også et vist nationalt niveau på forskellige områder, det sikrer et sammenligningsgrundlag. Det er af væsentlig betydning for borgerne at vide, om eleverne nogenlunde har nået det, der forventes, og som er målet med folkeskolens virksomhed.

Jeg gør opmærksom på, at prøver i dag jo ikke er, hvad de har været. Vi skal passe på, at vi ikke tænker på de prøver, vi selv var oppe til i sin tid; det er en helt anden verden i dag. Jeg vil opfordre alle til at studere Undervisningsministeriets seneste prøvesæt. De er ikke udtryk for hverken sort skole eller sortering eller noget som helst andet, de er aldeles fortræffelige, vi har nogle dygtige opgavekommissioner og nogle dygtige embedsmænd, som laver – under vanskelige vilkår – nogle særdeles fortræffelige opgavesæt, som det ville være synd at berøve den danske skole.

Jeg er jo selv grundtvigianer og opvokset med frihedsideer og alt muligt andet, så jeg kender hele den der snak om den sorte skole, og den skal vi ikke have tilbage, det er skolen for livet, vi skal have. Men undskyld mig, der er altså intet i folkeskoleafdelingens prøver, som begrænser livet for nogen i den danske folkeskole. Hvis der er, så kom og vis mig det, der begrænser livet i Undervisningsministeriets prøvesæt; der er intet.

Tværtimod har vi nogle elever i skolen i dag, som meget gerne vil have, at der stilles krav, som ofte spørger, hvad der forventes af dem, og som meget gerne vil have, at der stilles store forventninger. Det er en menneskeret, at der bliver stillet store forventninger til den enkelte, og så skal vi finde en eller anden måde, hvorpå det kan foregå, uden at man bliver stemplet og sorteret. Min påstand er, at man ikke bliver stemplet og sorteret ved det nuværende prøvesystem og heller ikke med den lille justering, som regeringen lægger op til.

Så er der spørgsmålet om åndsfrihed og demokrati, og fru Pernille Forchhammer inddrog også spørgsmålet om de små elever i skolebestyrelserne. Hun mente, at her var der måske en forskel i demokratisynet hos Socialdemokratiet og regeringen, og fru Hanne Thanning Jacobsen var inde på det samme. Jeg har sidet dernede på min plads med Folketingets udgave af Højskolesangbogen og bladet om på det afsnit, som handler om frihed, overskriften er ligefrem frihed på en stribe sange, som går lige fra »Frihed er det bedste guld« og til »Ole sad på en knold og sang«. Her har jeg siddet og læst igennem brugen af ordet frihed for at se, om åndsfrihed nu hele vejen igennem dækker alt det varme og gode, som frihedsbegrebet skal dække. Mit svar er, at frihed er lidt mere end åndsfrihed, frihed omslutter åndsfrihed, man kan slet ikke have frihed uden åndsfrihed. Men hvis man nu tænker på Bjørnsons sang, der står i samme afsnit, »Undrer mig på, hvad jeg får at se«, så handler den jo om udlængsel over de høje fjelde. Frihed er også noget med at kunne rejse, at kunne skabe sin egen tilværelse, og det er vel også vigtigt i skolen at forberede eleverne på den del af friheden. Er det ikke? Hvorfor skal det ikke også være med, og hvad er der i vejen med det gode danske ord frihed, når det nu er lidt bredere, og når jeg oven i købet ved hjælp af Højskolesangbogen

[Undervisnings- og forskningsministeren]

kan forklare, at der var brug for et bredere ord end åndsfrihed?

Så er der ordet folkestyre, og her kan jeg ikke bruge den seneste udgave af Højskolesangbogen, men i alle de tidligere udgaver stod Bjørnsons sang for folkestyret, »Stå frem for skole, for kirke, for frihed«. Den er god læsning, dér har vi en meget vigtig del af vores åndelige arv, det, som vores demokrati bygger på. Hvad i alverden er der i vejen med ordet folkestyre? Når vi nu har et godt dansk ord, hvorfor så ikke bruge det? Og frihed og folkestyre ligger altså godt i munden, det er ikke så tungt som åndsfrihed og demokrati.

Hvis man vil lægge noget i forskellen på regeringsforslagets stk. 3 i formålparagraffen og det gældende stk. 3, kan man sige, at der er en lille bevægelse fra Hal Koch til K.E. Løgstrup, og det vil jeg gerne forklare. Det kan bedst forklares ved at gå tilbage til tidsskriftet »Uddannelse« fra 1982, hvor der er en artikel af K.E. Løgstrup, som er det foredrag, han holdt på Skarrildhus ved en stor skolekonference, jeg tror, det var i efteråret 1981, hvor han forklarer, hvad dette med demokrati og folkestyre er for noget, og hvor han understreger, at det hverken er en religion eller noget altomsluttende; det er en skikkelig måde at være uenig med hinanden på. Demokrati er en skikkelig måde at leve med uenighederne på.

Han siger også et sted i samme artikel, at demokratiet er ikke målet med skolen, det er ét af adskillige midler, og derfor synes jeg, det er rigtigt at sige det, som det er, at skolen forbereder eleverne til et samfund med rettigheder, pligter, medbestemmelse og frihed og folkestyre. Man skal hele tiden have i baghovedet, at det er dette samfund, eleverne skal ud i, men skolen er ikke i sig selv et demokrati, et samfund. Så falder man for demokratismen, hvis man siger det, og det skal man ikke gøre, så jeg vil ganske enkelt henholde mig til Løgstrups udmærkede udredning af disse begreber – i øvrigt for Folketingets Undervisningsudvalg i efteråret 1981 på Skarrildhus. Dér blev der sagt, hvad der skulle siges.

Med hensyn til skolebiblioteker vil jeg lige gøre opmærksom på, før den debat nu kører videre i det skæve spor, hvor den også i offentligheden er startet, at der står det samme i lovforslagets paragraffer, som der står i den gældende lov. I bemærkningerne til forslaget står

der mere, end der gør i den gældende lov, nemlig i bemærkningerne til § 19. Dér står der ganske meget, det er udbygget, så jeg skal love for, skolebibliotekerne får mere i dette lovforslag, end de får i den gældende lov. Jeg tror, der er nogle ordførere, som måske har været lidt påvirket af, at der er en organisation, som har henvendt sig, og som gerne ville have en helt særlig paragraf, måske et helt kapitel, med overskriften »Skolebibliotek«, og dér skulle så stå en hel masse ting. Jeg synes, det er fornødt at holde fast ved det, der hidtil har stået i skoleloven, nemlig hvilke funktioner der skal løses. Og i øvrigt er begrebet skolebiblioteksordning nævnt nu som hidtil i paragraffen.

Jeg slutter her. Det var jo næsten dejligt at gehøre det gamle CD igen og se, hvor langt der er mellem CD og Socialdemokratiet. Og jeg kunne underholde hr. Køpke Christensen om, at man i New Zealand lige har afskaffet undervisningsministeriet, så måske skulle hr. Køpke Christensen studere den newzealandske model.

Til hr. Ole Vig Jensen vil jeg sige, at hvis det i vore eventuelle uenigheder skulle være sådan, at vi kunne hidkalde Poul Hartling som dommer, så underkaster jeg mig på forhånd hans dom. Jørgen Jørgensen, som i øvrigt er mit store forbillede, kan vi jo desværre ikke kalde ned fra himlen.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg må sige til ministeren med hensyn til skolebiblioteksproblematikken, at det ikke er nok for CD, at der står samme tekst som i gældende lov, for også den gældende lov er mangelfuld på dette punkt.

Så henviser ministeren til bemærkningerne. De står på side 24 i lovforslaget. Jeg kan intet sted se ordet skolebibliotek nævnt. Jeg kan ikke se nogen definitioner af, hvilke funktioner et skolebibliotek har, hvordan det fungerer som medieværksted, hvordan skolebiblioteket er en aktiv kraft i udviklingen af mediepædagogikken på den enkelte skole osv. Det er det, jeg efterlyser, og det er det, vi fra CD's side vil arbejde meget ihærdigt på at få med i en lov om folkeskolen.

Pernille Forchhammer (S):

Jeg tror ikke, ministeren skal glæde sig over

[Pernille Forchhammer]

store forskelle mellem CD og Socialdemokratiet, i hvert fald ikke hvad angår den del af CD's indlæg, som ordføreren, fru Jette Pors, brugte temmelig meget tid på, nemlig spørgsmålet om, at skolen ikke må være så forskellig, at vi ikke kan sammenligne det niveau, som de forskellige elever kommer ud med, og at man ikke kan flytte fra den ene del af landet til den anden. Det er faktisk et spørgsmål, som vi tillægger utrolig stor betydning, og vi mener, at der med dette lovforslag er lagt op til den næsten grænseløse skole, hvor alt er muligt og intet er, hvad skal man sige, fast; der mangler ligesom en overordnet målsætning. Man kan en hel masse gode ting, men man kan ved gud også en hel masse dårlige ting, og der vil være mulighed for utrolig store forskelle inden for denne skole, også forskelle, som vil gøre det endnu vanskeligere end i dag at flytte fra én skole til en anden.

Så vil jeg gerne sige, at jeg synes, der er grund til, at vi får diskuteret dette her til bunds, for nu siger ministeren igen, at ministeren vil undervisningsdifferentiere ved at inddele eleverne efter to undervisningsmål. Det er elevdifferentiering. Socialdemokratiet ønsker ét undervisningsmål og én undervisningsdifferentiering: en metode, som differentierer i forhold til hver enkelt elevs udgangspunkt frem mod det samme undervisningsmål. Det er undervisningsdifferentiering i modsætning til elevdifferentiering, sådan som vi oplever ministerens lovforslag.

Socialdemokratiet vil selvfølgelig sikre den danske befolkning skolekundskaber. Jeg synes, det er utrolig polemisk at stå heroppe og spørge, hvorfor Socialdemokratiet ikke vil sikre den danske befolkning grundlæggende skolekundskaber. Vi mener bare, at en af måderne at sikre en bedre og bredere udbredelse, et højere niveau, er at tilrettelægge en undervisning, som også tilgodeser de bogligt svagere elever i den daglige undervisning. Og det mener vi man kan gøre gennem bredere fagområder, ved at arbejde i helhederne. Børnene er hele mennesker, de lever i en hel verden, og det skal skolen forholde sig til; det skal skolen vende og bruge positivt, så også de bogligt svagere elever får en styrke, f.eks. i nogle kreative aktiviteter, til at indlære de samme ting, som de bogligt stærkere elever har haft så nemt ved i den folkeskole, som vi kender.

Så er jeg meget enig i, at demokrati er midlet. Jeg har ikke problemer med, at der står frihed og folkestyre i formålsparagraffen. Jeg har problemer med, at netop midlet er pillet ud, nemlig at skolens undervisning og daglige liv skal bero på åndsfrihed og demokrati. Der står nu i ministerens formålsparagraf, at eleverne skal opdrages til – nu har jeg den ikke med herop, så jeg kan ikke citere korrekt – frihed og folkestyre. Det er udmærket. Men netop midlet, at skolens undervisning og dagligdag skal bero på åndsfrihed og demokrati, er væk. Det forstår vi ikke.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg har siddet på min plads og lyttet med interesse til debatten. Ministeren må i dag tage et nederlag til efterretning; regeringens lovforslag har ingen parlamentarisk fremtid. Det burde ministeren kvittere for i dag, men det, ministeren i stedet for gør, er at forsøge sig med en omklamringsteknik og at henholde sig til folkestyrets gode traditioner: at lytte til hinanden. Jeg vil stå ved det, hr. undervisningsminister: Det lovforslag, der bliver fremsat, har ingen parlamentarisk fremtid for sig.

Jeg lyttede også til den vigtigste ordveksling i denne debat, som efter min opfattelse fandt sted mellem hr. Ole Vig Jensen og ministeren. Hr. Ole Vig Jensen holder ministeren fast på, at ministerens lovforslag er et forsøg på ad den såkaldte frivillighedens vej at forsøge at gennemføre sorteringskolen. Den tid er forbi; forældrene, skolen, har valgt anderledes. Det burde også snart sive ind hos undervisningsministeren.

Jeg lyttede mig også til, at ministeren endnu ikke har hørt de meldinger, et bredt flertal i Folketinget har givet om, at skolebibliotekerne ønsker vi fastholdt i lovforslaget.

Ministeren havde også en polemisk bemærkning om, at nu ønskede Socialdemokratiet jo at sikre borgerne i alle ender og kanter. Det, vi ønsker, er ikke at sikre borgerne at blive fastholdt ved en gammeldags eksamensstyret skole. Vi ønsker en skole med indbygget fremtid, med faglig fleksibilitet og indbyggede selvfornyende processer.

I Danmark har vi en god folkeskole; vi vil gerne være med til at gøre den endnu bedre. Det gør vi ikke ved at acceptere ministerens

[Helle Degn]

lovforslag, som gør skolen til en tumleplads for Venstreideologi.

Eva Møller (KF):

Jeg skal på baggrund af den førte debat sige, at når man har diskuteret, hvorvidt man ønsker 2.000 folkeskoler, eller man ønsker én folkeskole: Det Konservative Folkeparti kan man karakterisere på mange måder – det gælder i øvrigt også en række andre partier – men jeg tror ikke, nogen vil modsige mig, når jeg siger, at det for Det Konservative Folkeparti altid har været et ønske, at der i et lille land som Danmark skulle være en vis form for central styring, en række centrale rammer, og dér har vi vel på mange områder været anderledes end vor regeringssamarbejdspartner Venstre.

Derfor mener jeg, jeg med sindsro kan sige, at vi finder, at det lovforslag, der ligger her, lægger op til, at der bliver en række rammer, så vi ikke har muligheden for at lave de fuldstændig fritblomstrende 2.000 folkeskoler, som nogle forestiller sig, når de har mareridt. Sådan oplever jeg det i hvert fald.

Jeg kan da specielt også undre mig over, når en række partier, som i andre sammenhænge, når vi taler om den store politik, nævner, at det såkaldte subsidiaritetsprincip eller nærhedsprincip er et umådelig vigtigt princip, at det princip altså åbenbart ikke gælder, når man på en række områder vil lade den danske folkeskole være i samklang med den omgivende befolkning. Vi finder, det er rigtigt, at der er mulighed for, at skolen er i samklang med befolkningen, og at man derfor giver en vis frihed til kommunalbestyrelserne. Vi tror på, at de generelt set er mindst lige så ansvarlige, som vi er herinde i Folketinget. Vi er derfor helt tilfredse med, at man lader det være op til kommunalbestyrelserne fortsat at bestemme, hvem der har stemmeret i skolebestyrelserne, og at man i visse tilfælde ikke ønsker at have eleverne med, hvis de er ganske små. Vi synes, at det kan vi ikke sidde herinde og afgøre. Vi tror på, at det kan man afgøre ude lokalt, ligesom man også lokalt kan afgøre de voksnes deltagelse og muligheden for at lade skolen fungere som et kulturelt centrum.

Jeg skal sige, at når man har lyttet til diskussionen, kan man undre sig over, hvad der ligger i nogle begreber, men for os er det i hvert fald vigtigt at sige, at vi i Det Konservative

Folkeparti kan gå ind for tværfaglighed, for når man taler om tværfaglighed, mener vi helt klart, at det forudsætter fag, ellers kunne man ikke have tværfaglighed, mens vi kan være bekymrede for, at fagene forsvinder, hvis man organiserer tingene i nogle store områder. Derfor vil vi hellere tale om tværfaglighed end om organisering i store områder.

De to undervisningsmål mener vi er den mindste form for differentiering, man overhovedet kan have. Hvis man overhovedet vil have en eller anden form for differentiering, kan det dog dårligt være på mindre end på to forskellige niveauer. Og så vil vi gerne understrege, at det er den enkelte elev, der selv vælger; man har frihed til at vælge og også til at vælge om igen.

Sluttelig vil jeg gerne sige, at for os er det vigtigt, at vi tager folkeskolen alvorligt, at vi tager brugerne alvorligt, herunder også med hensyn til andet end det, vi hører, når vi sender lovforslagene ud til høring. Vi ved jo godt, at høringssvarene er afhængige af det, der bliver sendt ud. Derfor vil vi stadig fastholde, at der i befolkningen er ønske om prøver og karakterer og også om forskellige undervisningsmål.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Det var med hensyn til fru Eva Møllers bemærkning om mareridtet med de 2.000 friskoler, det kan jeg godt bekræfte over for fru Eva Møller, at det kan vi godt få i CD. Hvis man skulle skitsere, hvad der er ministerens ansvar, hvad der er kommunalbestyrelsens ansvar, og hvad der er skolebestyrelsernes ansvar efter det lovforslag, der her foreligger, vil jeg gerne bede fru Eva Møller om at præcisere over for mig: Hvor er de centrale rammer, når vi taler om de faglige minimumskrav til læseplanerne? Det vil jeg meget gerne høre lidt om.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Således som jeg læser lovforslaget, er der tale om en opstramning af de faglige krav i forhold til den gældende folkeskolelov, og fru Jette Pors ved jo lige så vel som jeg, hvis vi ser tilbage i historiens lys, at ingen af vore to partier stemte for den gældende folkeskolelov, og det var bl.a. ud fra en række fælles overvejel-

[Eva Møller]

ser, herunder bl.a., at vi gerne så, at skolen havde en endnu stærkere understregning af de faglige mål. Det var der ikke basis for i 1976, og det er der heller ikke basis for i dag, og derfor har Det Konservative Folkeparti som et realpolitisk parti valgt at sige, at så må vi leve med, at det kun er muligt at få en opstramning, og at vi ikke kan komme så langt, som fru Jette Pors og jeg gerne ville. Der er i dag vejledende læseplaner og vejledende timeplaner, og det vil der også være efter den kommende folkeskolelov, hvis regeringens lovforslag vedtages. Længere er der ikke basis for at nå i dette Folketing. Det må vi alle tage til efterretning.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Ifølge lovforslaget er det kommunalbestyrelsen, der skal vedtage undervisningsplanerne. Vi ønsker ikke, at det skal udlægges til kommunerne, vi ønsker, at minimumskravene til læseplanerne skal fastsættes i Folketinget. Så kan fru Eva Møller kalde det realpolitisk, når man ændrer holdning; det gør vi ikke i CD, vi mener stadig væk det samme, som vi har ment hele tiden på dette punkt, og vi vil blive ved med at kæmpe for at få påvirket loven i den rigtige retning.

Ole Vig Jensen (RV):

Hvis eller når jeg har været kritisk over for dele af undervisningsministerens forslag, skal det ikke forlede nogen til at tro, at det er udtryk for en blokering af det videre arbejde med at lave en ny lov, en reform af folkeskolen. Det er vi meget optaget af. Vi vil også føle os forpligtede til at medvirke til, at det kan ske på et bredt politisk grundlag. Og jeg synes også, at jeg af undervisningsministerens svartale – hvor der heller ikke var tid nok – kunne forstå, at ministeren er meget indstillet på at gøre sig nye overvejelser, at betræde nye veje. Det gjaldt f.eks. også i spørgsmålet om at finde en anden model, som det blev sagt, for afsluttende prøver. Vi vil ikke afvise det synspunkt, at eleverne kan have krav på en kvittering – jeg tror, ministeren har brugt udtrykket ved andre lejligheder.

Den gule lampe lyser – dette var ikke en kort bemærkning, men mit indlæg i anden runde.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Anden runde er på tre minutter. Det første er gået, så der er to tilbage.

Ole Vig Jensen (RV):

Det er strenge tider!

Ja, så bliver der ikke meget tid til at sige mere om det med de afsluttende prøver, men det er et centralt anliggende. Niveaudelingen og prøveforholdene er meget vigtige, og det kommer vi til at tage fat på.

Så siger ministeren, at der skal stilles krav til eleverne, at vi ikke må forhindre, at der kan stilles krav til eleverne. Det er jeg meget enig i, og jeg vil advare imod at slutte modsætningsvis, at man, fordi man ikke går ind for afsluttende prøver og niveaudeling, så ikke kan stille krav til eleverne. Det kan man selvfølgelig. Det kan især de gode undervisere, og hvis ikke de er gode nok, må vi gøre noget ekstra for, at de kan blive det i en ny lovgivning, hvor vi stiller øgede krav til dem.

Må jeg så sige om skolebiblioteket, at det har ministeren og jeg jo vekslet ord om ved andre lejligheder, og derfor kan jeg også læse mellem linjerne. Det er ministerens ønske, at børnene skal betjenes via folkebiblioteker, men bemærkningerne i dag om, at skolebiblioteket stadig væk skal have en central rolle, at det stadig kan formidle skønlitteratur osv., tager jeg som udtryk for, at det ikke behøver at være en barriere imellem os. Her finder vi en god udvej, og mit synspunkt er ikke foranlediget af nogen organisation, men faktisk foranlediget af, at på et meget tidligt tidspunkt i vores udspil omkring folkeskolen har vi slået fast, at skolebiblioteket var et centralt anliggende.

Og så afsluttende, for at blive ved Løgstrup, som måske nok har bevæget sig, som ministeren sagde, lidt videre siden Hal Kochs tid. I det samme foredrag, som ministeren citerede fra, citerer jeg også løst. Da Løgstrup bliver bedt om at formulere et formål med folkeskolen, siger Løgstrup noget i retning af, at skolens vigtigste og sværeste opgave er at give tilværelsesoplysning. Det synes jeg er en god overskrift for både ministeren og os andre i det videre arbejde med skolen.

Køpke Christensen (FP):

Jeg skal prøve at gøre det kort. Jeg vil bare komme med en enkelt kommentar til fru Helle Degn, der på en eller anden måde synes at

[Køpke Christensen]

skulle skabe splid omkring det foreliggende forslag, og som siger, at der ikke er parlamentarisk flertal for det, og at det snart må sive ind hos ministeren.

Jeg tror nok, at ministeren – så meget tillid har jeg til ministeren – udmærket forstår, hvad det går ud på, og at han også er klar over, at sådan som det ligger nu, må det naturligvis forhandles.

Det er jo sådan, at alle partier og også Socialdemokratiet kommer med mange forslag her i Tinget, som der ikke er flertal for på forhånd, og derfor er der ikke noget mærkværdigt i det. Jeg synes, at det, der her foreligger fra ministeren, grundlæggende går i den rigtige retning, og vi vil meget gerne gå ind i en fornuftig debat om at få et flertal bag denne lov, selvfølgelig med nogle ændringer.

Men jeg vil da gerne sige til fru Helle Degn – hvis fru Helle Degn med sorteringsskoler mener skoler med prøver og karakterer – at de undersøgelser, jeg i hvert fald til dato har set, netop viser, at forældrene er interesserede i, som også den konservative ordfører var inde på, at have prøver og karakterer, og det synes jeg da også man skal tage med i sine overvejelser.

Men som ministeren også sagde: Nu skal dette lovforslag ud til debat også blandt andre end os politikere, og jeg håber virkelig, at vi kan få en grundig folkelig debat i medierne omkring en så gennemgribende reform, som er forestående her. Som det ligger nu, vil jeg nok sige, at vi ønsker nogle småkorrektioner.

Vi må også erkende, at vi skal have flertal for en ny reform, og vi er villige til at gå langt for at støtte et sådant forslag.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne først afslutte diskussionen om skolebibliotekerne, hvis det er muligt.

For det første: Der står i regeringsforslaget det samme i lovparagrafferne, som der står i gældende lov. I bemærkningerne står der meget mere i regeringsforslaget, end der står i gældende lov. Der er altså ikke tale om, at der her lægges op til noget som helst anslag mod noget som helst, der har med skolebiblioteker at gøre.

Så har hr. Ole Vig Jensen ret i, at der har været en løbende dialog mellem bl.a. ham og

mig om, hvorvidt man f.eks. i Ramløse Kommune, hvor skolebiblioteket og folkebiblioteket ligger i samme bygning og for øvrigt klos op og ned ad skolen, kan have en form for samdrift mellem folkebiblioteket og skolebiblioteket. Her har jeg den holdning, at det ville da være en velsignelse for børnene. For det første kan åbningstiderne antagelig blive længere for både børn og voksne ved sådan en samdrift, og for det andet er der også andre driftsmæssige fordele ved samdrift, så hvorfor dog ikke? Det er muligt under den gældende lov, og det er også muligt under lovforslaget her. Den diskussion synes jeg vi skal fortsætte, og så vil jeg anbefale, at det, vi tænker på, alene er hensynet til børnenes bogbetjening, og at vi glemmer alt det, som desværre tit kommer til at dominere debatten, nemlig apparatets interesser, herunder reduktioner og forskellige adskillelser, som gør, at folk har deres egne urtebede osv. Lad os dog glemme det og alene tænke på børnenes interesser, hensynet til børnenes betjening.

Jeg står her med en nordisk publikation, som er særdeles interessant. Den er svensk, tror jeg nok, men den rummer en sammenligning mellem de nordiske landes skoler. Den kan man få god forstand af. Noget af det, der virkelig slog mig ved læsningen, var, at når det gælder skolebiblioteksbetjening, har Danmark langt det dyreste apparat. Men når det gælder læremidler til eleverne, er Danmark nummer sjok. Så med hensyn til det ydre apparat har vi altså langt det flotteste; med hensyn til det, som det hele drejer sig om, nemlig indholdet, indmaden, er vi nummer sjok.

Det var da en interessant ting at få undersøgt. Det kunne jo være, at jeg havde ret i – men det er en løbende diskussion, der ikke har noget med lovforslaget at gøre – at vi kunne få lidt mere betjening for de samme penge, hvis vi så det lidt efter i sømmene. Og det er jo ikke sikkert, at Danmarks Skolebiblioteksforening har ret i alt, hvad den siger i den sag. Jeg tror, vi skal få foretaget nogle uvildige analyser af sagen. Og det vil jeg meget gerne tage initiativ til, så vi til vort internat på Havreholm i august også har frisk nyt om denne sag.

Dernæst vil jeg sige tak til hr. Ole Vig Jensen, fordi han ikke traliede med på fru Helle Degns forsøg på at trække denne debat ned i skidt, rent ud sagt, og gøre den til et spørgs-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

mål om, hvem der har vundet, og hvem der ikke har vundet. Der er da ikke noget overraskende i, at regeringen ikke umiddelbart kan komme igennem med sit forslag, for vi har en mindretalsregering. Vi ønsker et bredt flertal, men vi har nogle meget stærke ønsker i regeringen, og dem agter vi at argumentere for, som vi også har gjort det i dag.

Jeg synes, det gode ved debatten i dag er, at vi trods alt har talt om, hvad formålet er, hvad det er, vi vil med skolen. Så er vi lidt uenige – på visse punkter meget uenige – om midlerne, men det er nok helt rigtigt at starte med målene, sådan som vi har gjort i dag.

Fru Pernille Forchhammer sagde som et indlæg i diskussionen om niveauer og deling, at alle børn skulle arbejde frem mod samme mål, og så skulle der være differentiering i undervisningen, fordi børnene har forskellige behov og forskelligt standpunkt. Det får mig til at spørge: Mener fru Pernille Forchhammer virkelig, at vi kan undgå at erkende, at nogle kan nå længere end andre? Og skal skolen være et sted, hvor der kun er ét mål, som alle skal nå, og ingen må nå videre, hvis ikke alle kan nå det? For hvis fru Pernille Forchhammer mener det, så bekræfter hun jo, hvad onde tunger har sagt, men jeg aldrig kunne drømme om at sige, nemlig at Socialdemokratiet mener, at hvad ikke alle kan lære, skal ingen lære.

Skulle vi ikke prøve at komme lidt ud over den debat – og jeg tror bare, fru Pernille Forchhammer fik formuleret sig forkert – for hvis vi skal nå frem til noget, skal vi også have så megen realitetssans med i debatten, at vi er klar over, hvor forskellige børn er, og at der skal være udfordringer til alle. I øvrigt skal de ikke stemples og sorteres i skolen, men det mener jeg heller ikke de bliver efter regeringens forslag.

I diskussionen om, hvorvidt vi skal have 2.000 friskoler eller ej, vil jeg gerne sige, at jeg – ganske frivilligt – er helt og aldeles enig i alt, hvad fru Eva Møller har sagt om den sag. Det oplæg, regeringen kommer med her, er ikke et oplæg om, at der nu skal være større forskel fra skole til skole med hensyn til skolens faglige mål. Vi har omhyggeligt opgivet dette med, at engelsk skulle starte senest i 4. klasse, og vi har strøget ordet »senest«, så det *skal* starte i 4. klasse, netop af hensyn til flyttebørnene, som har været nævnt i debatten.

Vi fastholder, at der i den danske folkeskole er nogle fælles mål for alle skoler, som gør, at hvis man flytter fra skole til skole til skole, er der en vis ensartethed med hensyn til de faglige mål, der arbejdes med. Til gengæld er der altså betydelig frihed med hensyn til, hvordan man vil nå de mål. Det er det, der hedder målstyring til forskel fra detailstyring, og det synes jeg egentlig også CD burde kunne tilslutte sig, for hvorfor skulle Centrum-Demokraterne være interesserede i at kommandere rundt med skolerne, når det gælder den måde, man organiserer undervisningen på?

Det, CD altid har slået på, er dette med, at der skal være nogle faglige krav, som er de samme for alle børn. Men det er der jo også i lige så høj grad i denne lovgivning som i den tidligere, og jeg vil endda føje til: i lidt højere grad i denne lovgivning, for dels sætter vi ambitionsniveauet op med lidt flere timer – og tanken er sandelig, at eleverne derved også gerne skulle kunne lære lidt mere – dels er der f.eks. et element som det, vi kalder vejledende opgavesæt, som jeg mener er et meget vigtigt instrument. Der er måske nogle, der ikke bryder sig om det, men jeg synes, jeg burde få anerkendelse fra Centrum-Demokraterne for, at vi faktisk her lader ministeriet eller Lærerbøjskolen, eller hvordan det nu skal være, gå ind og hjælpe med at fremme den interne evaluering og diskussionen om, hvorvidt man nu har nået, hvad man skal, i skolens dagligdag.

Dernæst vil jeg sige nogle få ord om formålsparagraffen. Jeg håber, hr. Lysholm Christensen har bemærket – jeg fik det ikke sagt i første omgang – at kristendommen udtrykkeligt er nævnt i bemærkningerne til formålsparagraffen og det med præcis den begrundelse, han selv anførte i sin ordførertale, hvor han nemlig på et tidspunkt sagde: Vi skal opgive 1960'ernes og 1970'ernes illusion om, at børn vælger værdier frit – og jeg underforstod: som i et supermarked. Vi vælger ikke værdier i den blå luft, sagde hr. Lysholm Christensen.

Det har han fuldstændig ret i, og derfor er det meningsløst at stille det op, som om børnene skal lære lige meget om muhamedanisme, buddhisme og kristendom, og så kan de bagefter finde ud af, hvad de vil vælge. Det er det kultursyn, som har plaget de nordiske skoler i mange år, men som vi nu heldigvis er på vej væk fra, og hvor vi i stedet har fået et historisk

[Undervisnings- og forskningsministeren]

syn, som siger: I Danmark er kristendommen en del af vores kultur og dermed også en del af os selv, og derfor er den vigtigere end de fremmede religioner.

Det er også begrundelsen for, at vi i slutningen af formålsparagraffen omhyggeligt har skrevet, at når det gælder den danske kultur, skal eleverne gøres fortrolige med den, når det gælder fremmede kulturer, skal man have kendskab. Den forskel er der nemlig, og det gælder også kristendommens forhold til de fremmede religioner. Derfor er jeg glad for at kunne sige, at regeringen er enig med hr. Lys-holm Christensen, og jeg synes også, det præger det foreliggende lovforslag. Læs bemærkningerne! De er i øvrigt i mange henseender værd at læse, hvis vi må have lov at være lidt ubeskedne.

Jeg vil gerne slutte med at gentage takken i mit første indlæg for, at det virkelig i hovedsagen blev en debat om de store linjer. Jeg ser frem til, at vi nu i Folketingets Uddannelsesudvalg kan få de fremførte spørgsmål og ønsker om undersøgelser osv., sådan at vi nu kan gå i gang med at forberede internatmødet på Havreholm i august, for dér skal vi jo ikke starte forfra, dér skulle vi gerne være velforberedte. Vi vil gerne have lidt lektier for i ministeriet, så det håber jeg vi kan få, sådan at vi ikke pludselig skal til at sætte store ting i gang over hals og hoved, når vi mødes til august.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg vil gerne være med til at give ministeriet nogle flere lektier for. På s. 8 i lovforslaget omtaler man skolebiblioteksordningen, hvad det så end dækker over, og dér bliver det tydeligt understreget, at skolebiblioteksordningen er underlagt den enkelte kommune, altså at det er den enkelte kommunes ansvar, om man skal have en tro kopi af et folkebibliotek eller man skal have det, vi andre forstår ved et skolebibliotek. Dér vil jeg igen henvise til det, jeg sagde før: Der er for stor risiko for uensartethed.

Fra lovforslagets bemærkninger om dette emne vil jeg gerne lige citere en enkelt sætning, hvor der om undervisningsmidler står:

»Der kan eventuelt gives elever og lærere adgang til hjemlån af bøger og andre materialer.«

Allerede dér ser jeg nogle gevaldige faresignaler. Teksten kan læses med forskellige øjne, men det er bestemt ikke noget uddebatteret emne, hvis det står til CD.

Endelig vil jeg gerne lige sige til ministeren, at jeg ikke står i noget som helst urtebed i denne sag, og jeg har ikke nogen speciel tilknytning til nogen organisationer, men jeg har, hvad ministeren også opfordrede os til, læst både lovforslaget og bemærkningerne fra a til z, og så har jeg brugt min sunde fornuft for resten.

»Det dyreste apparat« kalder ministeren skolebiblioteket, og i den forbindelse vil jeg da også gerne lige sige, at jeg sad med den samme tanke, så dér tror jeg ministeren ramte et ømt punkt. I denne forbindelse vil jeg lige opfordre til, at det ikke bliver på dette område, vi skal spare os selv ihjel.

På baggrund af ministerens kommentarer om formålsparagraffen og bemærkningerne til CD vil jeg spørge ministeren, om han er enig med mig i, at minimumskravene til læseplanerne skal fastsættes herindefra.

(Kort bemærkning).

Pernille Forchhammer (S):

Jeg var lidt ked af ministerens sidste indlæg. Jeg har hele tiden troet, at vi havde fælles mål med ministeren i henseende til begrebet undervisningsdifferentiering, men at vi fortolkede begrebet forskelligt, og at vi måske kunne tale os til rette om en fortolkning. Men jeg synes, det kom frem i det sidste indlæg, at der til grund for ministerens definition af undervisningsdifferentiering ligger et andet menneskesyn end Socialdemokratiets. Der ligger nemlig det menneskesyn, at elever kan opdeles i i hvert fald 2 grupper, som er i stand til at nå forskellige mål i undervisningsforløbet.

Socialdemokratiet har det grundlæggende menneskesyn, at alle elever kan nå og skal kunne nå grundskolens mål, hvis de får chancen, og at det er vores opgave at sørge for, at de får den chance i den daglige undervisning.

Jeg mener, at det med de undersøgelser og med den debat, der foregår om undervisningsdifferentiering blandt lærere og blandt skolefolk fra udviklingsprogrammerne er vist, at det er muligt at tilrettelægge en sådan undervisning, at der er flere udfordringer både for den bogligt stærke elev og for den bogligt svage

[Pernille Forchhammer]

elev. Det er en opgave, som skolefolk og lærere specielt er meget optaget af, fordi det er ad den vej, vi sikrer også de traditionelt svage elever i folkeskolen en uddannelsesmæssig fremtid.

Hvad er det, der forhindrer, at der opstilles udfordringer til de traditionelt bogligt stærke elever på det kreative og kulturelle område? Det er et område, som de oftest er svagere i, og som de alt for tit får lov til at glide let hen over i folkeskolen.

En undervisning, som man har forsøgt i nogle af udviklingsprogrammerne, forstår at brede udfordringerne ud, sådan at der findes udfordringer til alle grupper af elever i selve undervisningsprocessen frem mod det fælles mål, som vores grundskole må have.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Ministeren ville gerne afslutte diskussionen om skolebiblioteket, og det er vel rimeligt i den forstand, at der jo er meget andet væsentligt, vi skal have drøftet ved denne lejlighed. Når det er muligt at slutte diskussionen, tager jeg det også som udtryk for – når jeg erindrer, hvad ministeren sagde – at skolebiblioteksfunktionen og den opgave, der knytter sig til skolebibliotekets formidling også af de kulturelle tilbud, af de skønlitterære tilbud, ikke skal forringes.

I øvrigt er det rigtigt, som ministeren siger, at han og jeg som tidligere kolleger i det, jeg vil kalde de gode gamle dage, netop har drøftet problematikken folkebibliotek/skolebibliotek, og det er vel værd at erindre om, at vi havde den meningsforskel, at ministeren gerne ville give kommunerne frihed, sådan at de kunne indrette sig, som de gerne ville, hvor jeg havde det standpunkt, at vi måtte fastholde skolebiblioteksfunktionen, men at vi godt kunne lave forsøg med det ud fra den rigtige betragtning, at hvor de to funktioner kan ligge sammen – oftest kaldes det fællesbiblioteker – er det for at bruge ministerens eget udtryk nærmest en velsignelse. Det giver nogle flere muligheder, og det sparer nogle ressourcer, som man kan anvende til andre gode, fornuftige formål.

Men det afgørende er altså at fastholde den funktion, der knytter sig til de udvidede muligheder – som ministeren jo rigtigt nævner – i den moderne undervisningsformidling, der f. eks. også går på edb.

Så hvis vi er på plads med den sag, kan vi snart tage fat på noget mere, og så ender det vel med, at vi når til enighed om mange væsentlige ting.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Hvad angår skolebiblioteker, blev jeg citeret lidt forkert af hr. Ole Vig Jensen; for mit synspunkt har aldrig været, at skolerne skulle have frihed til at gøre lige, hvad de ville. De skal f. eks. ikke have frihed til ikke at give børnene en solid skolebiblioteksbetjening, men de skal have frihed med hensyn til, hvordan de vil gøre det.

Jeg synes, der er noget, der tyder på, at vi måske endda kan øge kravene til betjeningen. Jeg tænker på det, jeg lige oplyste. Danmark har øjensynlig en dårligere materialesituation end de andre nordiske lande. Det synes jeg da ikke vi skal acceptere. Til gengæld bruger vi altså eksorbitant meget på det ydre apparat i forbindelse med skolebibliotekerne.

Var det så ikke en idé måske at stille nogle højere krav, at sætte målene lidt højere med hensyn til indholdet i skolebiblioteksbetjeningen? Så kan vi til gengæld slappe mere af med hensyn til, hvordan man vil leve op til målene.

Til fru Pernille Forchhammer vil jeg sige, at jeg tror, vi lige skal sove på den diskussion, vi har haft, og det siger jeg af hensyn til fru Pernille Forchhammer, for hun kan ikke mene det, hun sagde. Det skal i hvert fald formuleres på en anden måde, for ellers vil det give frygtelige problemer for Socialdemokratiet i skoledebatten i mange årtier fremad. Bare spørg fru Ritt Bjerregaard, hvor meget hun har måttet høre for, at hun engang kom til at sige noget, der kunne tolkes sådan, at »hvad ikke alle kan lære, må ingen lære.« Det er nøjagtigt det samme, fru Pernille Forchhammer er kommet til at sige i dag, og hvis det, der mentes, var, at der skal være udfordringer for alle, at der skal gøres en særlig indsats for de svage, er jeg fuldstændig enig. Men sådan som det blev sagt, kan jeg ikke være enig, for så befinder fru Pernille Forchhammer sig i et teoretisk slot, hvor der slet ikke er nogen jordforbindelse.

Børn har vidt forskellige behov, og i visse henseender er der også forskel på de mål, de kan nå. Det, som børnene har krav på, er, at de alle får stillet krav, der svarer til de mål, de kan nå. Det er det, vi skal forlange.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Dernæst vil jeg sige til fru Jette Pors, at jeg er helt enig i, at der skal udstedes læseplaner. Jeg ved godt, at der i lovgivningen – både i de nuværende love og i det, vi foreslår – står, at ministeren »kan«. Men det er for at undgå en hel masse forklaringer om, hvilke undtagelser der så er. Vi har hidtil kunnet klare os med en »kan-paragraf«, og der har altid været læseplaner, og det skal der blive ved med at være. Det er i hvert fald regeringens synspunkt. Det, der er så vigtigt, er at fastholde, at de er vejledende.

Takket være ordet vejledende er det nemlig muligt at gøre disse læseplaner ganske præcise; det er muligt at stramme dem op, som det er sket i 1980'erne. Hvis de var obligatoriske for alle, måtte man jo foretage et helt studium i alle tænkelige muligheder og lærere, der kan komme med nye ideer, osv., og så skulle vi give alle mulige dispensationer fra læseplanen.

Derfor tror jeg, det er vigtigt at holde fast i, at der skal være en læseplan; men at den er vejledende, således at mennesker med nye ideer har mulighed for at gøre den lidt anderledes, hvis de får godkendt det hos deres lokale myndigheder.

Jeg har jo siddet i regering ikke blot med hr. Ole Vig Jensens, men også med fru Jette Pors' parti, og jeg synes, at vi i disse spørgsmål er kommet hinanden lidt nærmere, og jeg synes i det hele taget, at skoledebatten bærer præg af, at man ikke er helt så uenig. Man er kommet lidt op af skyttegravene i forhold til 1970'erne, og det gælder også CD, bl.a. fordi det er en erfaren lærer, som har været CD's ordfører i nogle år. Det skal hun ikke have utak for; jeg ville ønske, hun ville blive der noget længere.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg takker ministeren for de pæne ord. Men jeg skal jo tilbage til en folkeskole og vil gerne være med til at påvirke den, mens tid er.

Jeg tog hele debatten om kan/skal som et meget positivt signal fra ministeren, og jeg tolker det derhen, at det er muligt at få rykket ministeren til at ændre det lille »kan« til det lille »skal«. Det er to små ord, men de har meget stor betydning.

Endelig vil jeg gerne lige minde om, at når vi taler om læseplanerne, er det helt udmærket med vejledende læseplaner, men det er stadig

væk væsentligt, at der er minimumskrav. Minimumskravene skal man jo ikke hen og slå op hele tiden – hvis man er en seriøst arbejdende lærer, får man dem ret hurtigt ind på rygraden – og det er minimumskravene, vi vil have ind i læseplanerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

24) Første behandling af lovforslag nr. L 194:

Forslag til lov om ændring af lov om betalingsregler for spildevandsanlæg.

Af miljøministeren (Per Stig Møller).
(Fremsat 23/1 92).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling**Eva Møller (KF):**

Også dette lovforslag kan jeg på den konservative folketingsgruppes vegne give tilslutning til.

Lovforslaget er, som det også fremgår af ministerens bemærkninger, udarbejdet, fordi der efter en høringsrunde sidste år var et ønske om at få ændret betalingsvedtægten.

Vi er i Det Konservative Folkeparti helt tilfredse med, at lovforslaget er et udtryk for princippet om, at det skal hvile i sig selv. Det finder vi er et rigtigt princip.

Vi er også meget tilfredse med den regelforenkling, der ligger i lovforslaget. Generelt set mener vi, at regelforenkling er godt; det giver en lettere administration, og det giver en større gennemsækelighed og dermed også en øget retssikkerhed for borgerne.